

university of
 groningen

Working Towards Local Sustainability?

A case study of AFNs in the North of the
Netherlands

Author: Tialde Feenstra - S3659259
Course: BSC Project Spatial Planning & Design
Date: June 2022

Colophon

Bachelor Thesis	Spatial Planning & Design - University of Groningen
Title	Working towards local sustainability?
Author	Tialde Feenstra S3659259 t.feenstra.2@student.rug.nl
Version	Final
Date	17/06/2022
Supervisor	Stephen. R. Leitheiser

Abstract

Conventional Agriculture (CA) is not sustainable. Alternative food networks (AFNs) can serve as a way to alleviate pressure on CA while at the same time improving local biodiversity, producing high-quality produce, fostering social cohesion and spreading knowledge. Despite the benefits of AFNs, it can be challenging to start an AFN initiative. Through literature review, policy document analysis and semi-structured interviews this research aims to find out where these challenges lie for founders in the provinces of Groningen and Friesland and what governments do to stimulate these AFNs. Governments can play a facilitative role through network structuration (creating a favorable institutional framework) and process management (physical- and speech acts that make initiating projects less demanding and more attractive). Results indicate that challenges lie in incompleteness of local land-use plans and navigation of formal procedures (network structuration), as well as in communication with government officials (process management).

Key words: Alternative Food Networks; Sustainability; Challenges; Government

Table of Contents

1 Introduction	3
1.1 Research problem	4
1.1.1 Research question	4
1.2 Outline	4
2. Theoretical framework	4
2.1 Grassroots innovation & the role of local government.....	4
2.2 Alternative Food Networks (AFNs)	5
2.2.1 Community-supported agriculture – Self-harvest garden.....	5
2.2.2 Producer-led – Nursery and shop	5
2.2.3 Third-Sector- led – Food Forrest.....	5
3. Methodology	6
3.1 Research methodology	6
3.1.1 Data Collection.....	6
3.1.2 Data Analysis	7
3.2 Ethical considerations.....	7
4. Results	7
4.1 AFNs importance to sustainable development	7
4.1.1 Food security	8
4.1.2 Affordable healthy food	8
4.1.3 Sustainability & biodiversity	8
4.1.4 Social Significance	8
4.2 Governmental role in facilitating AFNs	9
4.2.1 Network structuration.....	9
4.2.2 Process management	10
4.2.3 Experience of participants	10

4.3 Challenges faced by AFN communities	11
4.3.1 Network structuration.....	11
4.3.2 Process management	11
4.3.3 Non-governmental.....	12
5. Conclusion & discussion	12
6. References	13
7. Appendix	17
7.1 Data collection instrument.....	17
7.1.1 Interview guide.....	17
7.1.2 Toestemmingen formulier deelnemers	18
7.1.3 Ethical considerations.....	18
7.2 Transcribed Interviews	20
7.2.1 Jan de Vries – Voedselbos Ouwe-Syl // 04-04-2022.....	20
7.2.2 Merlijn Albering – De Stadsakker // 05-04-2022.....	22
7.2.3 Bas Welvering – De Blije Bodem // 09-05-2022	25
7.3 Coding	31
7.3.1 Coding Scheme.....	31

1 Introduction

In recent decades, sustainability has become increasingly important. There is a need for development towards a system where our own needs can be met without compromising the ability of future generations to meet theirs. Oftentimes, people look at large businesses and national governments to take steps, and come up with innovations, regarding sustainable development. However, benefits produced by developments on a small scale, such as grassroots innovations, should not be overlooked (Seyfang & Smith, 2007; Smith, et al., 2014).

Grassroots innovations are developments that take place on a local or regional level, and work in a bottom-up fashion. Small-scale networks (e.g. neighbors, community groups, activists) locally work with people to develop ideas and solutions regarding sustainable development. By working in a bottom-up fashion, solutions can be drawn up that take into account the local landscape, and needs, desires and culture of the people and communities that are involved. These local communities have a relatively large degree of control regarding the process and outcomes (Smith & Stirling, 2017). Groups working on grassroots innovations oftentimes have different motives than market-based innovators. Where market-based innovators are driven by profit and work within the market economy, grassroots innovators work within the social economy and focus on social needs and ideology (Seyfang & Smith, 2007).

Grassroots innovations can occur in a variety of departments, such as housing, transportation and agriculture (Seyfang & Smith, 2007). Oftentimes there is a social or societal need that is deemed important by a group of people or community, possibly leading to action towards this need. These projects and innovations do not only work towards sustainability, they have also been linked to increased social cohesion and inclusion (Hossain, 2016). Agriculture in the Netherlands, while having a relatively low ecological footprint (Hortileads, 2017), was responsible for the emission of 26,2 megatons (16%) of nationally emitted CO² (CBS, 2020) and 46% of national NO₂ emission

(Milieucentraal, sd). Research has pointed out that circular biological and organic practices, often used in Alternative Food Networks (AFNs), are less polluting and therefore beneficial to a sustainable future (Boonen, 2018; Hossain, 2016; Schaetzen, 2019). At this time, 5,7% of crop farming in the Netherlands is organic (Eurostat, 2022), through AFNs, a transition towards more organic farming could be facilitated which is beneficial for a more sustainable farming environment. However, there is never only one actor involved in a transition (Avelino & Wittmayer, 2015), policymakers can be a determinant factor in whether an AFN can be established and sustained.

1.1 Research problem

Community gardens, permaculture and other agricultural grassroots projects are a way to decrease food scarcity, increase biodiversity and social cohesion and work towards a more sustainable region. However, setting up such a project can be challenging. Communities looking to start an AFN such as a shared garden, farm or food forest encounter difficulties (Grosso, 2020; RUG, 2019) which can discourage them from continuing, and others from initiating, a project. The focus will be on AFNs that operate on publicly owned land and therefore have had to work with local governments. This research aims to identify potential difficulties regarding initiating and sustaining an AFN through interviews with the founders of these projects.

1.1.1 Research question

To research this, the central question of this thesis will be:

How do local governments in the North of the Netherlands facilitate Alternative Food Networks?

To help answer this question, the following sub-questions have been drawn up:

1. What are AFNs and what is their importance for sustainable development?
2. What is the current state of support that governments provide AFNs in the North of the Netherlands?
3. What challenges do communities face regarding establishing and sustaining AFN?

1.2 Outline

This document is structured as followed. First, the theories and concepts relevant to the research are discussed in chapter 2, followed by the methodology section in chapter 3. Here, the data collection and analysis process are discussed. Chapter 4, results, is divided into three sections, each focusing on one of the three sub-questions, followed by a discussion and conclusion in chapter 5. References and appendices can be found in chapters 6 and 7 respectively.

2. Theoretical framework

2.1 Grassroots innovation & the role of local government

Grassroots innovation entails a method of innovation that works in a bottom-up fashion. Small scale networks (e.g. neighbors, community groups, activists) work with people on a local level to develop ideas and solutions regarding sustainable development. By working in a bottom-up fashion, solutions can be drawn up that take into account the local landscape, culture and overall situation of the people and communities that are involved (Seyfang & Smith, 2007). These local communities can have a relatively large degree of control regarding the process and outcomes (Smith & Stirling, 2017). These originally often small-scale projects, sometimes have the potential to grow into large-scale environmental movements (e.g. car sharing, wind energy). These projects are set up in civil society as opposed to at higher levels of the social hierarchy. They are not seen as the only route to a more sustainable future but as a breeding ground of innovative diversity.

According to Bakker, et al. (2012), governments can facilitate grassroots innovation (citizen initiatives), in this case in the form of AFNs, using various instruments. The first category is facilitation by *network structuration*, which encompasses the ‘rules of the game’, or, the municipal policies regarding the establishment of grassroots innovation. Local government has the legislative powers and the democratic legitimation to provide the institutional framework (regulation) that AFNs are bound by. This includes rules on placement and organization as well as providing financial incentives in the form of subsidies and grants which can be a stimulating factor.

The second defined category of facilitation is *process management*. Local governments can support AFNs by engaging with them in a way that positively influences a project and helps the communities involved in achieving their goals. This takes shape as physical- or speech acts, e.g. governments can offer resources or provide information. Ansell and Gash (2008) have considered several activities as important in process management: trust building, developing interpersonal contacts, creating a sense of commitment, creating a shared understanding and agenda control.

2.2 Alternative Food Networks (AFNs)

AFNs are food production and distribution that are different from the mainstream food networks. Instead of mass production and worldwide distribution of goods, AFNs are focused on local production and distribution and on serving communities of the region they are situated in (Kump & Fikar, 2021). Jarosz (2008), highlights four ways to define AFNs. First is a local approach where distance between consumer and producer is small. The second is a small-scale farm with organic or holistic farming methods. Third is by being linked to businesses that primarily support and promote local produce, such as farm stores, farmers’ markets and small shops. The last defining feature of an AFN is an expression of social, environmental and economic values regarding food production and distribution, focused on sustainability and local growth (Jarosz, 2008). This research looks into three categories of AFNs defined by Poças Ribeiro *et al.*, (2021): Community-supported agriculture (zelfpluktuin or self-harvest garden); producer-led (nursery and local shop); and third-sector-led (food forest).

2.2.1 Community-supported agriculture – Self-harvest garden

One type of project linked to sustainable agriculture is community-supported agriculture (CSA). This concept entails that people get their food from a local farmer in exchange for a financial contribution that is paid in advance for a period of time (Poças Ribeiro *et al.*, 2021). Oftentimes citizens will volunteer for these farms and support them with work that needs to be done on the farm. This system makes for less packing and transport, reducing the ecological footprint of agricultural practices (Cone & Myhre, 2000). They oftentimes sustainably produce products or are committed to increasing biodiversity. Aside from food production, they also facilitate social cohesion within a community and create job opportunities (CSA netwerk, sd).

2.2.2 Producer-led – Nursery and shop

A producer-led initiative entails a farmer that directly sells its products to their customers to make a living. In this case, the AFN entails an organic, small-scale, nursery with a shop offering products directly to consumers.

2.2.3 Third-Sector- led – Food Forrest

A third type of AFN is third-sector-led, in this case, a food forest. This category of AFN is not profit-driven and is organized through an organization or foundation (Poças Ribeiro *et al.*, 2021). Food forests are often designed in line with permaculture principles. Permaculture entails a regenerative food-producing landscape that is designed to provide food in a sustainable way. A person or community designs a landscape in such a way that it is optimized for food production without damaging the landscape or environment. The goal is to have a closed-loop system, where waste is turned into resources, perennial crops are used to not exhaust the ground and essentially make nature

do the work for you (Bulut & Yilmaz, 2008). A food forest is a piece of woodland that is designed for optimal sustainable food production through permaculture. Food-producing trees are planted and surrounded by plants that serve as food, medicine, or that benefit the surrounding plants' health. The goal is to need as little outside input, such as fertilizing or maintenance, as possible (Leni-Kong, 2020).

3. Methodology

3.1 Research methodology

3.1.1 Data Collection

To answer the central research question ‘*How do local governments in the North of the Netherlands facilitate Alternative Food Networks?*’, qualitative data is required. This has been collected through semi-structured interviews and analysis of policy documents. In order to gain insights, interviews have been conducted within communities that have initialized an AFN project for which they had to work together with their local governments to acquire a project site. Additional to this, an analysis of policy documents has been performed to determine the sustainability goals of two municipalities in the north of the Netherlands, respectfully Waadhoeke and Groningen. All questions have been answered through literature review which was contrasted with the conducted interviews.

Three cases have been selected, the first is located in the North-West of the Province of Friesland and the second and third in the center of the province of Groningen (Table 1). These projects have been set up to provide a sustainable alternative to mass farming and support local sustainability, local economy and foster social inclusion (RUG, 2019). Through word of mouth, they have been identified as having had difficulties starting up and can therefore be used to form an understanding of the challenges surrounding initiating such an initiative. Secondly, these experiences have been relatively recent as they have occurred during the past 15 years.

Participant	Location	Type	Initiator	Period of Establishment	Date of interview	Duration Interview
P1 Voedselbos Ouwe-Syl	Waadhoeke, Friesland	Food forest	J. de Vries	2016 -2020	04-04- 2022	45 min.
P2 De Stadsakker	Groningen, Groningen	Organic nursery	M. Albering	2011- 2014	05-04- 2022	35 min.
P3 De Blije Bodem	Groningen, Groningen	Self-harvest garden (CSA)	B. Welvering	2021 -2022	09-05- 2022	45 min.

Table 1: Research participants

The first selected research project is a food forest in the village of Oude Bildtzijsl, foundation ‘Voedselbos Ouwe-Syl’ (**P1**). This initiative consists of 1.5 hectares of woodland that is built-up using permaculture principles. All plants are planted with a specific purpose, either food production, pest control or soil health. This food forest system is organic, circular and biological and strives to be a place for knowledge transfer and the production of healthy food (Stichting Voedselbos Ouwe-Syl, sd). Furthermore, the foundation was established to improve local biodiversity and livability as well as increase social cohesion and self-reliance (Stichting Voedselbos Ouwe-Syl, sd).

The second initiative that is selected is De Stadsakker in Hoogkerk (**P2**), an organic plant nursery spanning 2 hectares. The project’s origin lies in the ideology that, “bigger is better” and mass production, are not feasible. The founders aim is to be financially self-sufficient with a small-scale

farming business, through circular, sustainable farming methods, volunteers and a shop to offer products directly to the consumer.

The last selected case is the Blije Bodem in the city of Groningen (**P3**). This project, which is still in its infancy, will be situated on a plot of 0.5 hectares. This AFN takes shape as a ‘voedseltuin’ or ‘self-harvest garden’ that is to make use of sustainable, circular farming techniques. Members of the garden commit a yearly self-determine financial contribution in exchange for products which they are free to pick from the garden themselves. This way, the founder of the project aims to make healthy food available to a large audience. Other goals are to create a sense of community and bring consumers closer to the food they eat. It will also be a place to share knowledge, do research and improve local biodiversity.

3.1.2 Data Analysis

The semi-structured interviews have been recorded and transcribed (appendix 8.2). Through this process the collected data has been analyzed inductively, starting without a framework and generating codes and themes manually from the data (appendix 8.3). This way, information presented by participants was classified and processed into the results section of this document.

3.2 Ethical considerations

Participation in the interview is voluntary. Participants will be informed about the nature of the research and the interview. Interviews will be anonymous to protect the identity of participants. Before the interview begins, respondents will receive:

- The name of the organization that is carrying out the research and the interviewer's name.
- A brief description of the purposes of the research and the type of questions that are to be expected.
- A statement regarding confidentiality.
- Assurance that cooperation is voluntary and that no negative consequences will result for those who decide not to participate in the survey study.
- Assurance that respondents can skip any questions that they do not want to answer.

This information is in line with the considerations presented by Fowler (2009).

4. Results

4.1 AFNs importance to sustainable development

An AFN is in essence a system to produce food in a way that differs from conventional agriculture (CA). CA strives to maximize economies of scale with products often being highly processed (Corwin and Scudiero, 2019; Panhwar *et al.*, 2019) through a system that is market-driven (Seyfang & Smith, 2007). This causes increased greenhouse gas emissions, soil erosion, water pollution, and threatens human health (Rodale Institute, sd). AFNs generally aim to produce organic, Fair Trade, local and quality, premium specialty food (Goodman & Goodman, 2009), work within the social economy, and focus on social needs and ideology (Seyfang & Smith, 2007). These AFNs can present themselves in various forms, some examples being a voedseltuin (self-harvest garden), organic nursery and a food forest.

AFNs have been linked to a number of benefits, according to Vieira, *et al.*, (2019), AFNs could be able to:

- create a food provision system that contributes to: the generation, transfer, and appropriate use of food knowledge and skills; the protection of surrounding ecosystems; more participative decision processes; improved local food supply; and, increased connectivity between urban and rural areas (Vieira, *et al.*, 2019).

4.1.1 Food security

The COVID-19 pandemic and conflict in Europe are reminders that our current food system is less resilient than desired. COVID-19 disrupted physical and financial access to food and increase food prices globally (Béné *et al.*, 2021). War is driving up prices of fuel and fertilizer, which in turn increases food prices and decreases food availability (Emediegwu, 2022). CA is influenced by such external factors (FAO, *et al.*, 2021). AFNs offer the opportunity to be independent of the global market, which can minimize the impact of global events. **P2** strives to be autonomous by not being dependent on third parties such as suppliers and financial institutions. Operating locally on a small scale, practicing circular farming and using renewable energy sources allows for little influence from the outside making the business and local food supply more resilient. **P1** believes it is important to regain some independence and security as a community by becoming more self-sufficient in terms of food supply. A part of this is the availability of affordable healthy produce.

4.1.2 Affordable healthy food

In the words of **P3**, the current CA system is one that offers lower-quality produce for a price that cannot be competed with by biological, organic farmers. This leads to the consumption of more conventionally produced goods which are thought to have fewer nutrients and antioxidants and contain more traces of toxic metals and pesticides (Mayo Clinic, 2022; Vigar, *et al.*, 2020). One of the goals of this founder is to make biological, organic produce accessible for all, “*People with a small wallet should also have access to healthy food*”. The payment system used in this case is one where there is no individual product price. Members of the AFNs make a yearly, self-determined contribution in exchange for the produce they need, this way fruits and vegetables will be available for members with less financial capital as well.

4.1.3 Sustainability & biodiversity

In the introduction and theoretical framework, the benefits of AFNs and organic farming have been touched upon. Research has pointed out that organic agriculture produces substantial benefits for biodiversity, showing increased species richness and higher abundance of organisms (Pfiffner & Balmer, 2011; Bengtsson, *et al.*, 2005; Bavec & Bavec, 2015). AFNs often follow the ideology of working with circular and organic/ biological farming methods (Vieira, *et al.*, 2019; Smith, *et al.*, 2014; Smith & Stirling, 2017), which has also become apparent during the interviews. All participants have indicated making use of farming methods that are not harmful to the environment. The initiator of **P1** followed a permaculture course which inspired him to start the project of a permaculture food-forest. He aims to use no chemical fertilizer or pest-control in order to not negatively affect the environment or the produce. **P2** strives towards a high degree of autonomy which can be achieved through organic farming. By working biologically, using circular methods and having a renewable energy source, **P2** can be independent of fluctuations on the market, as well as support local sustainability and biodiversity. The same is true for **P3**, where the aim is to produce fruits and vegetables biologically.

Aside from the increased biodiversity, AFNs have been shown to have less soil erosion, cause less water pollution and have reduced CO₂ emissions compared to CA. Due to the small scale, there is little need for large, fossil-fuel powered farming equipment. CO₂ emissions are also low with respect to transportation costs as produce is distributed locally and supply chains are short.

4.1.4 Social Significance

The founder of **P3** believes it is important to be aware of where your food comes from and how it was grown and wants to build a community of like-minded people. The initiative is meant to be a place to share knowledge, do research and form social connections aside from producing food. The same is true for **P1**. While not all AFNs share this ideology, e.g. **P2** is meant purely as a food production and teaching initiative, most do fulfill a social role. **P2** may not intentionally fulfill a social role, however,

people from various backgrounds are welcome, often wanting to learn something or to find an escape from busy city life, making **P2** of social significance.

4.2 Governmental role in facilitating AFNs

In this section, the institutional framework supporting AFNs is discussed, resulting from the interviews and policy-document analysis. According to Bakker, et al. (2012), local and regional governments can play a facilitating role by creating a favorable policy environment that promotes citizen initiatives such as AFNs and making subsidy schemes available. This is what they call *network structuration*. Subsequently, facilitation through *process management* is discussed which entails factors that make initiatives more attractive for citizens to initiate and participate in.

Plan	Date
Groenplan Groningen	2020
Nationaal programma Groningen	2018
Omgevingsvisie Groningen	2022
Omgevingsvisie Friesland	2020
Groen-traject Oudebildtzijl	2016

Table 2: Analyzed documents

4.2.1 Network structuration

4.2.1.1 Groningen / Groningen

In 2018 the Dutch national government, the province of Groningen and its municipalities, created the *Nationaal programma Groningen*, a collaborative effort to invest in economy and living environment throughout the province, including alternative food projects (Nationaal Programma Groningen, sd). They provide subsidies and support to organizations such as *Stichting Groninger Voedseltuinen*, who advocate for the implementation of CSA projects in every town, in order to help project initiators get started (Stichting Groninger voedselstuinen, sd). **P2** was able to make use of the subsidy that is offered by *Nationaal programma Groningen* which supported the establishment of the project. Subsidies that have been used by the projects in Groningen were mainly provincial as opposed to municipal.

The vision on spatial planning and the environment (omgevingsvisie) of the province of Groningen, 2022, discusses agriculture in chapter 14. In this document, it is stated that the province aims to ensure a vital agricultural sector that is in tune with its environment (Provincie Groningen, 2022). Farmers are pushed to produce in an environmentally conscious manner with respect for nature and the landscape, something that is under pressure as a result of scaling-up of farming corporations which challenges provincial landscape and nature goals. The intention to support the further development and the strengthening of the biological sector, as well as innovative projects that boost sustainable agriculture, is made clear. Sustainable development of agriculture is an important topic and is seen as a shared responsibility of the agricultural sector and civic society (Provincie Groningen, 2022).

4.2.1.2 Waadhoeke / Friesland

The municipality Waadhoeke, founded in 2018 after the consolidation of four smaller municipalities, does not yet have a vision of spatial planning and the environment (omgevingsvisie). This is currently in development. Therefore we will look at the vision of spatial planning and the environment of the province of Friesland. In this vision, the province of Friesland stresses a desire to commit to livability, biodiversity and climate adaptation, as well as sustainable farming (Provincie Fryslân, 2020). Next to this, the province wants to ‘allow space and room to experiment for initiatives, projects and solutions coming from society’ (Provincie Fryslân, 2020, p. 12). AFNs would fit within this vision.

The municipality and province support NGOs that aim to improve nature and living standards. The NGO landscape-management Friesland is one of these organizations and supports communities wanting to start a green project (Landschapsbeheer Friesland, sd). In the village of Oude Bildtzijl where **P1** is situated, the organization ‘dorpsbelang’ translated to ‘village interests’, which started a

green trajectory to improve livability. Because of the green trajectory and the enthusiasm for the project by ‘landscape-management Friesland’, recruiting volunteers and finding subsidies was made easier.

4.2.2 Process management

Commitment is dedication to a particular organization, cause, or belief, and a willingness to get involved. A sense of commitment can be created through the actions of local governments, such as making a financial contribution, being active in the mobilization process and working on a productive relationship between citizens and government officials. In 2020 the municipality of Groningen released the ‘*Groenplan Groningen*’, a vision that discusses the ambition to increase the amount of green space in the municipality to increase livability and citizen health (Gemeente Groningen & Strootman Landschapsarchitecte, 2020). **P3** was able to make use of this vision in getting the *Blije Bodem* initiative approved by the municipality of Groningen. In this document, the desire for more circular and local agriculture is disclosed, as well as the intention to allow for initiatives that fit these criteria to make use of municipal grounds (Gemeente Groningen & Strootman Landschapsarchitecte, 2020, p. 52). Through this document, the municipality creates a *sense of commitment* to a greener municipality, makes clear that circular and local agriculture is on the *policy agenda* and appear willing to stimulate this sector. According to Bakker, et al. (2012), these can be facilitating factors for the establishment of AFNs.

Physical acts can be effective as a facilitative tool as well. In the cases of **P2** and **P3**, the municipality provided the initiatives with goods or services that were of use for the initiatives. **P2** was gifted several trees as a sign of support and goodwill and the municipality offered to mow the operation site of **P3** free of charge to make it operational. These physical acts can create a sense of commitment and build trust.

Aside from this, interpersonal contact can be an important facilitating factor. When contact between initiators and the local government is positive and fruitful, this can work as motivational and stimulating for initiatives. However, when interpersonal contact is lacking and/or perceived as negative, this can have a negative effect on the sense of commitment and the trust between both parties. In each of the researched cases, the interpersonal contact with the government was experienced as positive. All participants have indicated that their ideas were received by government officials with enthusiasm and that they were ‘benevolent’. Participants reported that they got support from government officials that were enthusiastic about the project.

4.2.3 Experience of participants

In all cases, governmental documents can be found stating an ambition or plan to implement green space, work on promoting local products, improve biodiversity or stimulate citizen initiatives. Proposals by initiators were received with enthusiasm; however, despite the initial enthusiasm, it is also noted that the eventual process of initiation is very lengthy due to a lack of understanding and low sense of urgency among governments regarding AFNs. **P2** experienced a lack of understanding within the municipality when it comes to AFNs, “*they didn’t understand what it is I wanted to start*”. Aside from this, there is also uncertainty, disagreement and tension regarding responsibilities. **P3** spoke about testing the leased ground on environmental quality as the location of the project is a former dumping site, this caused a discussion on who was responsible for the costs, the municipality or the founder of the project. The 3 participants indicated that there is no clear course of action regarding the placement and development of an AFN that can be found in local land-use plans (bestemmingsplannen). **P3** believes there is too little experience with projects such as AFNs and because of this the process and steps that need to be taken within the municipality to realize a project are not well known. This makes the process lengthy. They therefore advocate that municipal policy plans should be adapted to include alternative agriculture.

4.3 Challenges faced by AFN communities

From previous sections, it has become clear that AFNs have benefits. Governments want to foster sustainability and citizen health, strengthen biodiversity and improve livability, which can partly be achieved through AFNs. However, research points out that setting up such a network can come with challenges (Bakker, et al., 2012; Poças Ribeiro *et al.*, 2021). According to research, possible obstacles regarding government can be: the formal language used in the governmental field, bureaucratic procedures and the responsiveness of local government. Aside from this, the availability of resources and the organization of the AFN can provide challenges. The challenges will be placed in three categories: Network structuration, Process management, and Non-governmental.

4.3.1 Network structuration

One of the main challenges that has come forward in this research is securing land to start a project on. All participants have struggled with this. **P1** first came up with and presented the idea to the village and municipality in 2016. In this case, a piece of woodland had been selected in advance by the foundations' founder, however it was a struggle to acquire the necessary permits and permission for 4 years. This can partly be attributed to the fact that the project site was managed by three actors: the municipality, the province and the national forestry department, collaboration between the three was trying at times. Another factor that has influenced the timescale is the bureaucratic process, communication was slow and formalities (e.g. permits and procedures) were difficult to navigate and made the process challenging. **P2** initially presented the idea around 2010, yet it took until 2014 before suitable ground was allocated and the initiative could take off. The process of **P3** was somewhat shorter but did take more time than desired for the initiator. According to the participants, this problem is in part caused by the lack of space allocated to alternative/innovative agriculture in local land-use plans. Participants proclaim that the land-use plans that are in place at the moment are the reason that space can not be easily allocated to project initiators. **P2** mentioned that, after the allocation of a location, *“it took another year before the land-use plan was adapted in such a way that we could start building something”*. If projects are not in accordance with these plans, permits cannot be granted and projects are not able to take off. Working on alternative/ innovative agriculture projects is not a routine procedure for many government officials and as a result of that, procedures may be less well known and take more time to finalize.

It was indicated by the participants that a certain attitude is needed when initiating such a project. The rules, regulations, and procedures that both the local governments and civil initiators have to adhere to make the process slow and difficult, which can cause loss of motivation. Endurance and perseverance seem to be vital when working with the municipality, partly as rejection is more common than acceptance.

4.3.2 Process management

In terms of process management, some challenges were encountered. Firstly, interpersonal contact with government officials was lacking at times. Although participants proclaimed to have had pleasant experiences with officials, the interviews divulged some issues. In the case of **P2**, there was a lack of understanding between the two parties at times. When the initiator first presented her project, she was not completely understood by the municipality. There were instances where a lack, or breach, of trust was evident. **P2** worked together with the municipality in two instances, the first entailed a municipal intention to create a campaign to educate citizens on starting an AFN, and the second was to seek advice on finding locations that could be allocated to AFNs. The initiator felt that her time and collaboration were not valued as little progress was made in both instances and collaboration was halted. For **P3**, promises were made about receiving a lease agreement and municipal work that would be done on the location of the AFN. These promises were not kept in the given timeframe which is a violation of trust. The initiators did not seem surprised by these instances saying *“that’s just the way it goes with the municipality”*, showing a general disdain and low expectation of trust when it comes to working with the municipality.

4.3.3 Non-governmental

Local governments have a part to play in the successful implementation of AFNs, however, this research has pointed out that non-governmental factors can generate challenges as well. For **P1**, a challenge was the support of locals. When the idea was first presented, citizens living adjacent to the project site had reservations about the idea. The founder felt it was important to include the locals in the project, therefore, an assembly was held where people could voice their concerns. This led to the adaptation of the plans in order to ensure the continuation of the project and satisfaction of local citizens, although it did cause some delays. Aside from this, there was mention of difficulty in acquiring the desired supplies due to supply/demand reasons and in keeping people motivated to volunteer. **P1** started out with 16 volunteers meeting on a regular basis, as this was somewhat chaotic the decision was made to establish a foundation to improve the internal organization.

5. Conclusion & discussion

The aim of this research was to uncover how local governments facilitate AFNs in the provinces of Friesland and Groningen. A framework presented by Bakker et al. (2012) was used to research how Frisian and Groninger governments fulfill their facilitative role and where there is room for improvement. Former research has pointed out that CA is less sustainable than AFNs due to negative externalities connected to it. Research has indicated that AFNs produce fewer greenhouse gasses, promote biodiversity, enhance social cohesion and promote healthy living. Dutch local governments have documents and policy plans in place that discuss the importance and the desire to: improve local livability, increase biodiversity, promote healthy living and sustainability. This is in line with positive externalities connected to AFNs and can therefore, in part, be achieved by implementing more AFNs. There are subsidy schemes in place in the provinces of Friesland and Groningen to finance innovative agriculture projects. These documents and subsidies play a facilitating role in stimulating AFNs. However, this research has found that, although ideas were received by government officials with benevolent enthusiasm, the eventual process of initiation is lengthy due to a lack of understanding and low sense of urgency among governments regarding AFNs.

Challenges regarding initiating an AFN that have come forward in this research are related to: bureaucracy, policy, governmental support, and internal organization. The municipality, being a large apparatus with numerous responsibilities, is a slow bureaucratic institution, which means approval of permits can take long. Aside from this, formal language and lack of policy knowledge among initiators can provide a barrier. The process of setting up an AFN is not well known or practiced within local governments which can make it long-term due to a lack of understanding. On a policy level, there is no clear course of action regarding placement and development of an AFN that can be found in local land-use plans. Initiators therefore advocate that municipal policy plans should be adapted to include alternative agriculture. Non-governmental factors such as the organization of an AFN can be seen as a challenge, there is a need for leadership but collaboration and inclusiveness are often desired as well. If there is tension or disagreement within the leadership of a project, this can have negative effects. It is important to make sure there is continued support from members, citizens and local governments in order to ensure the continued existence of the initiative.

Governments are taking steps in the right direction regarding facilitating AFNs, and through AFNs, sustainable development. Policy visions often include a section regarding increasing greenspace and stimulating innovative green projects and there are subsidies in place that can facilitate AFNs. However, the process that initiators have to go through can be difficult and lengthy which is a point of improvement.

The findings of this research are largely in line with findings by Poças Ribeiro, et al. (2021) and Bakker, et al. (2012). Challenges identified by both researches were found to be experienced by participants in this study as well. However, Poças Ribeiro *et al.*, (2021) have identified challenges that AFNs encounter after the start-up phase, that have not come forward in the interviews. Given that this

paper mainly focused on the mobilization phase of AFNs and less on the further development and sustaining of the project, this challenge is beyond the scope of this research but could be used as grounds for future research. One of the main challenges is that there is a tension between idealism and pragmatism. This originates as a result of customer expectation and reality. Consumers are used to a certain degree of diversity in the products they are generally able to purchase in a supermarket or shop. In order to keep customers, some organizers feel the need to break away from their ideology, in order to satisfy the consumer, e.g. they advocate for local economy and produce but offer non-local products in their shop to adhere to customers' expectations. Keeping customers satisfied and therefore being able to survive as an organization (pragmatism) gets in the way of offering only local produce (idealism) (Poças Ribeiro *et al.*, 2021). Another example of this could be the forced use of pesticides which goes against the values of biological farming. While this is something that is not desirable from an idealistic viewpoint, it may be necessary in some cases in order to save the harvest.

Within this research, there is room for improvement. One area of improvement is the data collection process, specifically the interviews. In hindsight, interview questions should have been tested and practiced more in preparation for the interviews. While this had been done to some extent, the recordings hint at uncertainty and nervousness from the researcher, as well as some subjectivity. Next to this, a section of an interview was not recorded as a result of human error and had to be transcribed using memory and written notes, which makes the transcription less precise.

In terms of participant selection, an additional participant for Waadhoeke, which has been established for longer, would have been beneficial for the research. Aside from this, it would be interesting to interview government officials to gain insight into their perspective and additional information on green government in the respective municipalities. This could be done in future research in order to create a holistic overview of the current state of support and relationship between the municipalities and AFN initiatives. This research is focused on the success stories, however, it would be interesting to look at unsuccessful initiatives that did not get past the mobilization stage. This would give a more complete and accurate overview of challenges as these are the cases that were halted and discontinued as a result of the problems that were encountered.

6. References

- Ansell, C. & Gash, A., 2008. Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), pp. 543-571.
- Avelino, F. & Wittmayer, J. M., 2015. Shifting Power Relations in Sustainability Transitions: A Multi-actor Perspective. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 18(5), pp. 628-649.
- Bakker, J., Denters, B., Oude Vrielink, M. & Klok, P.-J., 2012. Citizens' Initiatives: How Local Governments Fill their Facilitative Role. *Local Government Studies*, 38(4), p. 395-414.
- Bavec, M. & Bavec, F., 2015. Impact of Organic Farming on Biodiversity. In: Y. Lo, J. A. Blanco & S. Roy, eds. *Biodiversity in Ecosystems - Linking Structure and Function*. London: IntechOpen.
- Béné, C. *et al.*, 2021. 'Global assessment of the impacts of COVID-19 on food security', *Global Food Security*, 31, p. 100575. doi:10.1016/j.gfs.2021.100575.
- Bengtsson, J., Ahnström, J. & Weibull, A.-C., 2005. The effects of organic agriculture on biodiversity and abundance: a meta-analysis. *Journal of Applied Ecology*, 42(2), pp. 261-269.
- Boonen, J., 2018. *CO₂-uitstoot verschilt per akkerbouwbedrijf*. [Online] Available at: <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2018/02/07/co2-uitstoot-verschilt-per-akkerbouwbedrijf> [Accessed 13 May 2022].

- Bulut, Z. & Yilmaz, S., 2008. Permaculture Playgrounds as a New Design Approach for Sustainable Society. *International Journal of Natural and Engineering Sciences*, 2(2), pp. 35-40.
- CBS, 2020. *Welke sectoren stoten broeikasgassen uit?*. [Online]
Available at: <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-broeikasgassen/hoofdcategorieen/welke-sectoren-stoten-broeikasgassen-uit>
[Accessed 3 March 2022].
- Cone, C. & Myhre, A., 2000. Community-Supported Agriculture: A Sustainable Alternative to Industrial Agriculture?. *Human Organization*, 59(2), pp. 187-197.
- Corwin, D.L. and Scudiero, E., 2019. 'Chapter One - Review of soil salinity assessment for agriculture across multiple scales using proximal and/or remote sensors', in Sparks, D.L. (ed.) *Advances in Agronomy*. Academic Press, pp. 1–130. doi:10.1016/bs.agron.2019.07.001.
- CSA netwerk, n.d. *CSA netwerk*. [Online]
Available at: <https://csanetwerk.nl/wat-is-een-csa/>
[Accessed 10 March 2022].
- Emediegwu, L., 2022. *How is the war in Ukraine affecting global food security?*. [Online]
Available at: <https://www.economicsobservatory.com/how-is-the-war-in-ukraine-affecting-global-food-security>
[Accessed 14 May 2022].
- Eurostat, 2022. *Organic farming statistics*. [Online]
Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Organic_farming_statistics
[Accessed 30 May 2022].
- FAO, et al., 2021. *The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Transforming food systems for food security, improved nutrition and affordable healthy diets for all.*, Rome: FAO.
- Gemeente Groningen & Strootman Landschapsarchitecte, 2020. *Groenplan Groningen*, Groningen: Gemeente Groningen.
- Goodman, D. and Goodman, M., 2009. 'Alternative Food Networks', in *International Encyclopedia of Human Geography*, pp. 208–220.
- Grosso, M. D., 2020. Appelmoes uit je eigen dorpsbos. *Leeuwarder Courant*, 13 November, p. 24.
- Hortileads, 2017. *Agrarische sector Nederland heeft kleinste ecologische voetafdruk ter wereld*. [Online]
Available at: <https://www.ouderglas.nl/agrarische-sector-nederland-heeft-kleinste-ecologische-voetafdruk-ter-wereld/>
[Accessed 3th March 2022].
- Hossain, M., 2016. Grassroots innovation: A systematic review of two decades of research. *Journal of Cleaner Production*, 20 November, Volume 137, pp. 973-981.
- Jarosz, L., 2008. The city in the country: Growing alternative food networks in Metropolitan areas. *Journal of Rural Studies*, 24(3), pp. 231-244.
- Kump, B. & Fikar, C., 2021. Challenges of maintaining and diffusing grassroots innovations in alternative food networks: A systems thinking approach. *Journal of Cleaner Production*, 371(1).

- Landschapsbeheer Friesland, n.d. *LBF ondersteunt groene initiatieven*. [Online]
Available at: <https://www.landschapsbeheerfriesland.nl/projecten/ruimtelijke-kwaliteit/755-landschapsbiografie-en-omgevingsvisie.html>
[Accessed 25 May 2022].
- Leni-Kong, K., 2020. *Beyond School Gardens: Permaculture Food Forests Enhance Ecosystem Services While Achieving Education for Sustainable Development Goals*. Master thesis: Harvard Extension School.
- Mayo Clinic, 2022. *Organic foods: Are they safer? More nutritious?*. [Online]
Available at: <https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/nutrition-and-healthy-eating/in-depth/organic-food/art-20043880>
[Accessed 13 May 2022].
- Milieucentraal, n.d. *Stikstof in de lucht en bodem*. [Online]
Available at: <https://www.milieucentraal.nl/klimaat-en-aarde/milieuproblemen/stikstof-in-de-lucht-en-bodem/>
[Accessed 2 May 2022].
- Nationaal Programma Groningen, n.d. *Algemeen*. [Online]
Available at: <https://nationaalprogrammagoningen.nl/over-ons/>
[Accessed 1 May 2022].
- Panhwar, Q.A. *et al.*, 2019. 'Chapter 2 - Fertilizer Management Strategies for Enhancing Nutrient Use Efficiency and Sustainable Wheat Production', in Chandran, S., Unni, M.R., and Thomas, S. (eds) *Organic Farming*. Woodhead Publishing (Woodhead Publishing Series in Food Science, Technology and Nutrition), pp. 17–39. doi:10.1016/B978-0-12-813272-2.00002-1.
- Pfiffner, L. & Balmer, O., 2011. *Organic Agriculture and Biodiversity*, CH-Frick: Research Institute of Organic Agriculture (FiBL).
- Poças Ribeiro, A. *et al.*, 2021. 'Organising Alternative Food Networks (AFNs): Challenges and Facilitating Conditions of different AFN types in three EU countries', *Sociologia Ruralis*, 61(2), pp. 491–517. doi:10.1111/soru.12331.
- Provincie Fryslân, 2020. *Omgevingsvisie Provincie Fryslân*, Leeuwarden: Provincie Fryslân.
- Provincie Groningen, 2022. *Geconsolideerde Omgevingsvisie februari 2022*, Groningen: Provincie Groningen.
- Rodale Institute, n.d. *Organic vs. Conventional Farming*. [Online]
Available at: <https://rodaleinstitute.org/why-organic/organic-basics/organic-vs-conventional/>
[Accessed 10 May 2022].
- RUG, 2019. *De Stadsakker*. [Online]
Available at: <https://www.rug.nl/sustainable-society/community/making-things-happen/local-initiatives/groenten-fruit-en-tuinrijkdom>
[Accessed 2 April 2022].
- Schaetzen, S. d., 2019. *Organic Agriculture and the Sustainable Development Goals*, s.l.: IFOAM Organics International.
- Seyfang, G. & Smith, A., 2007. Grassroots Innovations for Sustainable Development: Towards a New Research and Policy Agenda. *Environmental Politics*, 16(4), pp. 584-603.

- Smith, A., Fressoli, M. & Thomas, H., 2014. Grassroots innovation movements: challenges and contributions. *Journal of Cleaner Production*, 63(1), pp. 114-124.
- Smith, A. & Stirling, A., 2017. Innovation, sustainability and democracy: an analysis of Grassroots innovations. *Journal of Self-Governance and Management Economic*, 1(6), pp. 64-97.
- Stichting Groninger voedseltuinen, n.d. *Subsidieregeling*. [Online]
Available at: <https://groningervoedselstuinen.nl/subsidieregeling/>
[Accessed 2 May 2022].
- Stichting Voedselbos Ouwe-Syl , n.d. *Plan Voedselbos Ouwe-Syl*. [Online]
Available at: <https://www.voedselbosouwesyl.nl/planvoedselbosouwe-syl/>
[Accessed 10 March 2022].
- Vieira, L. C., Serrao-Neumann, S. & Howes, M., 2019. *Alternative food networks and opportunities for transformation towards a sustainable and resilient urban food system*. Perth, Australia, 9th State of Australian Cities National Conference.
- Vigar, V. et al., 2020. A Systematic Review of Organic Versus Conventional Food Consumption: Is There a Measurable Benefit on Human Health?. *Nutrients*, 12(1).

7. Appendix

7.1 Data collection instrument

7.1.1 Interview guide

Introduction:

Greet interviewee and introduce myself. Provide the participant with some background information about the thesis and the reasoning behind the selection of the participant in question. Does the participant have any questions?

Interview question:

1. Can you tell a bit about your background and your interest in alternative food networks?
2. What was the reasoning behind starting [name of project]? When did the idea first originate?
3. How has [project] developed over time?
4. How did you set up this project? Did you face any problems or was it smooth sailing from the beginning?
5. If problems were faced: What has motivated you to keep going when things got difficult?
6. In your opinion, what are the major pitfalls of starting an AFNS?
7. How was it to work with the local government? Do you feel as if the local government stimulates and facilitates projects such as this one, could they do more?
8. Do you know any other people that have started such a project that have encountered difficulties?
9. Do you have anything else to add (or closing remarks) that you think could be relevant to this research?

Research questions in relation to interview

The first sub-question: *‘What are AFNS and what is their importance?’* will be answered through interviews and by looking at previous research. Related interview questions:

- Can you tell a bit about your background and your interest in alternative food networks?
- What was the reasoning behind starting [name of project]? When did the idea first originate?
- How has [project] developed over time?
- What has motivated you to keep going when things got difficult?

The second sub-question: *‘What is the current state of support that governments give AFNSs in the North of the Netherlands?’* will be answered by looking into policy documents on establishing AFNSs and through interviews with project initiators. Related interview questions:

- How did you set up this project? Did you face any problems or was it smooth sailing from the beginning?
- How was it to work with the local government? Do you feel as if the local government stimulates and facilitates projects such as this one, could they do more?

The third sub-question: *‘What challenges do communities face regarding establishing and sustaining AFNS projects (on a policy level)?’* will be answered with the help of interviews and by previous research on the subject. Related interview questions:

- How did you set up this project? Did you face any problems or was it smooth sailing from the beginning?
- How was it to work with the local government? Do you feel as if the local government stimulates and facilitates projects such as this one, could they do more?
- In your opinion, what are the major pitfalls of starting an AFNS?
- How has [project] developed over time?

The fourth sub-question: ‘*What can be done on a policy level in order to facilitate AFNSs?*’ will be answered by analyzing policy documents and using previous papers on the subject.

7.1.2 Toestemmingen formulier deelnemers

Overeenkomst deelname bachelor scriptie onderzoek

Title: Werken naar lokale duurzaamheid?

Ik stem in met het deelnemen in een onderzoek over alternatieve voedsel netwerken doormiddel van een interview afgenomen door T.Feenstra.

1. Ik doe mee aan dit onderzoek op vrijwillige basis. Ik kan me tot 3 weken na AFNsame van het interview terugtrekken uit dit onderzoek mocht ik dat willen.
2. Ik ben voldoende geïnformeerd over het onderzoek. Ik begrijp het doel van dit onderzoek en de rol die ik hierin speel.
3. Ik begrijp dat mijn deelname inhoudt dat ik word geïnterviewd door een student van de Rijksuniversiteit Groningen en dat het interview 45-60 minuten zal duren.
4. Ik begrijp dat mijn antwoorden zullen worden opgeschreven en/of opgenomen zullen worden. Ik begrijp dat ik me mag terugtrekken als deelnemer als ik niet wil worden opgenomen.
5. Ik mag er voor kiezen bepaalde vragen niet te beantwoorden als ik dat niet wil, als ik mij tijdens het interview niet op mijn gemak voel mag ik me terugtrekken als deelnemer.
6. Mocht ik dat verzoeken is mijn deelname anoniem en wordt persoonlijke informatie [naam/organisatie] niet gepubliceerd. Ik begrijp dat antwoorden die worden gegeven wel kunnen worden gepubliceerd.
7. Ik heb de verklaringen hierboven zorgvuldig gelezen en begrijp deze. Mogelijke vragen die ik heb met betrekking tot de verklaringen heb ik gesteld en zijn naar tevredenheid beantwoord.

Ik stem er mee in dat het interview wordt opgenomen.	☐ JA ☐ NEE
Ik heb de verklaringen gelezen en stem in mee te werken aan dit onderzoek.	☐ JA ☐ NEE

Handtekening Deelnemer: _____ Datum: _____

Ik stem er mee in de bovenstaande verklaringen na te volgen en, wensen en verzoeken van de deelnemer te respecteren en geen misbruik te maken van mijn rol als onderzoeker.

Handtekening onderzoeker: _____ Datum: _____

7.1.3 Ethical considerations

Participation in the interview is voluntary. Participants will be informed about the nature of the research and the interview. Interviews will be anonymous to protect the identity of participants. Before the interview begins, respondents will receive:

- The name of the organization that is carrying out the research and the interviewer's name.

- A brief description of the purposes of the research and the type of questions that are to be expected.
- A statement regarding confidentiality.
- Assurance that cooperation is voluntary and that no negative consequences will result for those who decide not to participate in the survey study.
- Assurance that respondents can skip any questions that they do not want to answer.

This information is in line with the considerations presented by Fowler (2009).

Interviews will be conducted in Dutch or local dialect (Bildts) as these are the languages spoken by the interviewees. Before the interview, participants will be provided with a consent documents (Appendix 1) that is to be read and signed before the interview starts.

7.2 Transcribed Interviews

7.2.1 Jan de Vries – Voedselbos Ouwe-Syl // 04-04-2022

T:	De achtergrond hebben we al een beetje besproken, in de zin van, waar komen het idee en de interesse weg, kunt u daar nog iets meer over vertellen?
JdV:	Dat is een beetje begonnen met het huidige geldsysteem, dat lijkt mij een groot probleem in de wereld dus toen dacht ik, daar kun je als individu niet zo veel tegen inbrengen. Toen bedacht ik, wat kun je dan wel doen? Dan begin je door te kijken wat heeft een mens nu eigenlijk nodig en dat is helemaal niet zo veel, een dak boven je hoofd, eten en warmte, en dan kom je al een heer eind. De basisprincipes. En toen ging ik eens kijken en kwam ik er achter dat dat [<i>lokale voedselvoorziening</i>] hier helemaal niet echt is. Je hebt hier wel veel verbouw van aardappelen en graan, maar dat is veel veevoer, en qua aardappelen wordt veel naar het buitenland geëxporteerd, maar voor de eigen omgeving wordt eigenlijk heel weinig verbouwd. Toen dacht ik, ja dat is wel een risico. We gaan allemaal naar de supermarkt om ons eten te kopen. Je ziet nu met de situatie in Oekraïne en met Corona dat mensen beginnen te hamsteren en binnen een paar dagen lopen de supermarkten leeg. Dan heb je weinig lokale opties om nog iets te halen. Je kunt misschien naar een boer om wat aardappelen of uien te kopen, maar veel opties zijn er niet. Daarom dacht ik dus, we moeten eigenlijk weer wat meer zelfvoorzienend worden in de regio, dat we eigen voedsel in de buurt verbouwen gaan. En dan moet dat eigenlijk ook zonder bestrijdingsmiddelen en kunstmest, want dat is helemaal erg [<i>nadelige effecten op mens en natuur</i>]. Toen ik me daar meer in begon te verdiepen kwam ik er pas echt achter hoe erg dat nou eigenlijk is. Toen ben ik opzoek gegaan naar wat een alternatief zou kunnen zijn, en zo kwam ik uit op permacultuur, en dat was in 2016. In dat jaar heb ik een opleiding permacultuur gedaan, in Utrecht. Voor die opleiding moesten we een plan maken omtrent permacultuur, dat mocht in eigen tuin zijn, een fictieve locatie enz. Op die manier kwam ik eigenlijk bij het bos terecht waar we nu zitten. Het bos stelde niet zo veel voor dus ik dacht, ik maar er een plan voor. Daar heb ik het hele jaar aan gewerkt, niet eens met het idee om het daadwerkelijk te realiseren, maar gewoon als opdracht voor de studie. Maar, toen kwam in bij dorpsbelang, want die waren met een <i>groen</i>-traject bezig, die wouden dat bejaarden/ gepensioneerden, mensen die een beetje tijd over hadden, gingen schoffelen in de gemeente tuintjes, ze dachten dat ze daar wat mee konden besparen. Echter het bleek dat dat niet mogelijk was omdat de gemeenste dat werk al had uitbesteed aan bedrijven en die contracten konden niet zomaar veranderd worden. Toen kwam ik met mijn plan [<i>voedselbos</i>] en dat was eigenlijk nog veel mooier, dat paste heel goed in het groen traject. Er zat ook iemand van <i>landschapsbeheer Friesland</i> bij, die was erg enthousiast Toen ben ik naar de gemeente gegaan, daar zat ook een ambtenaar [Jan van Buiten], die vond het ook prachtig en was erg geïnteresseerd in permacultuur, hij wou ook wel bij het project in dus daar hebben we veel aan gehad. En al snel hadden we 16 vrijwilligers die er mee aan de slag wouden. Dat vergaderde wel wat onhandig, met al die mensen om tafel, dus toen bedachten we dat de organisatie misschien wel wat anders moest door een stichting of bestuur op te richten. Zo hebben we een stichting opgericht en is het balletje gaan rollen eigenlijk. Toen was iedereen nog heel enthousiast, en hebben we het plan gepresenteerd aan het dorp. Daar ging het wel een beetje mis, want er waren een aantal aanwonenden [<i>aan de bosrand</i>] en die hadden van het hele plan nog niks gehoord. Ik had een hele presentatie van gemaakt en een plan van aanpak, wat er professioneel en afgerond uit zag, dus die mensen [<i>aanwonenden</i>] dachten dat het plan al rond was en dat het op het punt stond om uitgevoerd te worden. Daar schrokken de aanwonende van aangezien ze van niks wisten en van mening waren dat dit niet zomaar zonder overleg gedaan kon worden. Toen dreigde het plan in het water te vallen. Toen hebben we een projectgroep opgericht met de aanwonenden. Daarin is aan de aanwonende uitgelegd dat het sociaal versterkend is voor het dorp, en niet om de boel in tweeën te drijven. Zodoende hebben we die mensen er bij betrokken. We hadden bijvoorbeeld ook allerhande dingen voor de jeugd in het bos bedacht, maar dat zagen de bewoners helemaal niet zitten uit angst dat het een hangplek zou worden voor jongeren. Door deze bedenkingen hebben we de jeugd-faciliteiten in eerste instantie geschrapt om de

	aanwonenden tegemoet te komen. Verder hebben we toen in overleg nog een paar kleine aanpassingen gemaakt, maar we zijn er nog best goed vanaf gekomen. Uiteindelijk is een van de aanwonende ook een van de mensen geworden die nu nog altijd vrijwilliger is en zich inzet voor de realisatie van het bos.
T:	Het is enigszins begrijpelijk dat die mensen daar in eerste instantie van zijn geschrokken, aangezien het wel een verandering is die bij hun dichtbij komt
JdV:	Ja voor het grootste gedeelte zien ze het [bos] als een soort extra achtertuin, het bos werd minimaal gebruikt, hooguit eens iemand met een hond die erdoorheen wandelde, maar verder niks. En ja, dat is nu wel redelijk veranderd want er komen nu wel veel meer mensen, het is ook wat uitgebreider. Er zijn nu nieuwe bruggetjes aan weerskanten van het bos zodat je meer in- en uitgangen hebt, waardoor de toegankelijkheid beter wordt en je echt een rondje door het bos kunt lopen. Dat is wel heel mooi, maar daar schrokken ze [buurtbewoners] dus wel een beetje van. Gelukkig is dat losgelopen.
T:	Het project loopt nu ongeveer twee jaar, de eerste boom is in 2020 geplant, toch?
JdV:	Nouja, we zijn in 2017 al begonnen.
T:	Dat was de fase van vooronderzoek en aanvragen maken.
JdV:	Ja klopt, onderzoeken en aanvragen. Kijk ik heb die opleiding in 2016 gedaan, in 2017 zijn we begonnen met het aanvragen van vergunningen en dingen regelen, in 2020 zijn we echt van start gegaan [met verwijderen en planten] in november.
T:	Is er in dat traject ook veel veranderd, moesten er veel tussentijdse aanpassingen gebeuren, door onvoorziene problemen bijvoorbeeld? Of lijkt het nog grotendeels op het originele idee?
JdV:	Alles is wel redelijk hetzelfde gebleven, behalve het gedeelte voor de jeugd. Bij de vijver wouden we een soort strobale unit bouwen, en met jongeren wat meer doen. We hadden wat klimtoestellen in gedachten die gepland waren op een heuvel, en wat speeltoestellen zoals een kabelbaantje. Dat is eruit gegaan, in overleg met de buurtbewoners. Voor nu is het plan dus alleen nog het bos. De structuur van de paden is ook een beetje gewijzigd, maar geen drastische, fundamentele veranderingen.
T:	De problemen waar jullie tegen aan zijn gelopen zijn ook grotendeels al wel besproken, voornamelijk de buurtbewoners en de instanties waar mee gewerkt moest worden. Zijn er momenteel ook nog dingen waar jullie tegen aan lopen, of gaat alles nu vrij gemakkelijk?
JdV:	We hebben momenteel alles redelijk op de rit. We hebben subsidies gekregen en we hebben een sponsor die jaarlijks iets doneert. Dat is natuurlijk wel mooi want we hebben nu nog lang niet alles geplant en ingekocht. Dat is wel iets waar we tegen aanlopen, er is momenteel vrij weinig te krijgen. Er zijn landelijk heel veel initiatieven, van projecten met voedselbossen en dat soort dingen, en dus alles wat op de markt komt is erg snel uitverkocht. En dat komt ook omdat je specifieke soorten zoekt, als je een hazelnoot boom wilt, dan kun je meestal wel naar het dichtstbijzijnde tuincentrum om een te kopen, maar wij willen een specifieke soort. Bepaalde soorten die dan meer opbrengst hebben, of lekkerder fruit, of bijvoorbeeld meer resistent zijn tegen ziektes. Er zijn bepaalde types die het meest geschikt zijn, maar die zijn heel vaak ook al snel uitverkocht. Dat gaat dus wat gestaagd maar dat komt vanzelf wel goed.
T:	Is de buurt ook nog steeds gemotiveerd om mee te helpen, of is er een AFNsame qua vrijwilligers en animo?
JdV:	Ja dat gaat nog wel goed. Je merkt wel dat, van al die vrijwilligers, selecteert zich wel een klein groepje dat dan meestal komt, en de rest is wat moeilijker, dat wordt wel wat minder. Maar je houdt wel een harde kern over inderdaad. We zijn nu aan het onderzoeken of we ook kunnen uitbreiden met een CSA [Community supported agriculture] tuin. Een voedselbos is dan meer voor de vaste en meerjarige planten, zo'n CSA tuin is dan meer voor teelt van groente, de eenjarige gewassen. Die kun je in een bos eigenlijk niet verbouwen. Daarvoor moet je echt een stukje akkerland hebben. Dat heeft ook te maken met de grond, want je hebt bacterierijke grond nodig [voor groentes], en in een bos heb je schimmeldominante grond. Daarom willen we graag 1 of 2 hectare landbouwgrond, het liefst dan tegen het bos aan, dan heb je het voordeel dat het allemaal bij elkaar zit. Het liefst

willen we dat dan met de gemeenschap kopen, of dat het via de gemeente deels kan worden gefinancierd, dat zijn we momenteel nog aan het onderzoeken. Daar willen we dan een vaste kracht op zetten, dan kunnen mensen lid worden van die CSA tuin voor een bepaald bedrag per jaar, en van dat bedrag kan de vaste kracht betaald worden die zorgt voor het onderhoud van de tuin en de oogst. Dan kun je daar als buurtbewoner lid van worden en het hele jaar groentes van de tuin krijgen. We hopen zo dus te kunne uitbreiden, maar daar hadden de aanwonende, die in eerste instantie ook tegen het bos waren, ook lucht van gekregen en die waren er niet enthousiast over. Het is nog niet eens echt een concreet plan en er zijn nu al bezwaren. Daar moeten we dus met beleid mee bezig en proberen om iedereen aan onze kant te krijgen.

7.2.2 Merlijn Albering – De Stadsakker // 05-04-2022

T:	Hoe is het traject voor jullie gelopen, van het opzetten van dit project en de realisatie ervan?
MA:	Nou wij zijn 8 jaar geleden begonnen [met de kwekerij], dat betekent dat wij 9 jaar geldeden te horen hebben gekregen dat we dit stuk grond toegewezen kregen, maar dat ik 11/12 jaar geleden ben begonnen met de zoektocht. Het heeft ¾ jaar geduurd voordat we dus een locatie kregen. En op dat moment was er een beleidsplan geschreven over dat er neer groen [in de stad] moet, meer lokaal voedsel, maar tussen beleid en uitvoering bij ambtenaren zit nog best een stap dus dat ging niet 1 op 1. Ik schreef een brief van ik ben opzoek naar grond want we gaan een kwekerij beginnen, lokaal, duurzaam kleinschalig, en de reactie daarop was enthousiast, “leuk, dat willen we”. Ik gaf aan dat grond een probleem is en vroeg of ze iets beschikbaar hadden maar dat was niet het geval. Dit betekende dat ze in het begin niet precies begrepen wat we nu eigenlijk wilde, want je mag overal een maisveld neerzetten, als het agrarische bestemming heeft, maar geen schuurtje, of tunnelkas (gebouwen), en geen hek er om. Dus ze boden ons een paar stukjes agrarische grond aan, maar daar kwamen ze later weer op terug omdat er geen tunnelkas op mag [die nodig is voor het kiemen]. De gemeente liep er toen nog tegen aan dat er wel een beleid was maar nog geen praktische invulling van dat beleid. Ik had probleemloos op het industrieterrein een stuk grond mogen kopen voor industriële prijzen, daar een fabriek neer kunnen zetten, zaadje er in en een krop sla er uit. Dat is heel snel te regelen want dat staat in het bestemmingsplan, maar dit [kwekerij] niet. Daar zijn wij wel tegen aan gelopen, totdat ze met dit stuk kwamen. Toen heeft het nog een jaar geduurd, voordat het bestemmingsplan zo was aangepast dat we hier ook daadwerkelijk iets mochten neerzetten. Dit had agrarische bestemming en het moest agrarische bestemming met lichte bebouwing worden. Voor mij, boeie, maar voor hun [gemeente] betekent dat dat in de molen moet, dat plan veranderd moet worden. Daar heb ik uiteindelijk wel een hele goede hulp bij gekregen. De ambtenaar die dat heeft opgepakt, we waren al 3 jaar met elkaar bezig, we hadden best wel vaak contact en toen stuurde ik op het laatst een brief. Daarin gaf ik aan dat dit het laatste bericht is wat ik zou sturen, ik zou verder geen contact meer zoeken, niet bellen. Die brief heb ik naar de gemeenste gestuurd, ik wist niet precies waar die terecht zou komen (wethouder, burgemeester). Daarin schreef ik jullie willen dit [groen beleid], wij willen dat [kwekerij], we willen allebei het zelfde, en het lukt niet, hoe kunnen we deze impasse doorbreken? Toen is de brief ergens bij een hoofd terecht gekomen, ergens hogerop, en die heeft hem ergens ‘op het prikbord’ gehangen en gezegd “welke ambtenaar kent in zijn of haar district nog een geschikt stuk grond?” Daaruit kwam het oude voetbalveld [huidige kwekerij]. Toen is alles eigenlijk heel snel geregeld, het balletje ging toen echt rollen. En ik denk ook wel dat de gemeente misschien zoiets had van dit is onze laatste kans. Want ik had aangegeven [brief] dat ik het nog 1x zou proberen en dat het anders voor mij ook wel klaar was en dat ik zelf opzoek zou gaan naar een andere oplossing. De eerste indruk van het veld was ook meteen goed, het is een mooie locatie, bomen er omheen dus goed beschermt, mooi afgesloten, uit het zicht, ideaal. En toen kreeg ik een ambtenaar toebedeeld, die ging alle procedurele dingen regelen voor ons, en een ambtenaar die de bouwvergunning in het bestemmingsplan ging doen, en dat ging wel heel lekker. Die ambtenaren kennen de weg binnen de gemeente, en ik niet.

T:	Ik heb wel vernomen dat vergunningen nog best lastig kunnen zijn als je er niet zoveel verstand van hebt, was dat bij jullie ook het geval?
MA:	Bij ons duurde dat ook allemaal wel even. Ik heb nu dus die contactpersoon (Richard Kreps), is nu ook voor andere projecten het contact persoon. Hij heeft van mijn project geleerd. Hij zei: “je moet een bouwvergunning inleveren, dat kun je gewoon invullen op de website”. Daar liep het meteen al verkeerd want de eerste vraag was “wat is uw postcode?”, ik had geen postcode. Toen was het na een jaar pas allemaal geregeld. Toen was alles al wel zeker, dus dan heb je de sleutels en kun je met zekerheid van start. En toen was het klaar. Toen hebben we dus ook in 3 weken alles klaar gekregen. Mijn plan lag al klaar [hoe we alles organiseren] dus toen we de sleutel eindelijk hadden in januari lag binnen 3 weken de bestrating er, de zeecontainers waren geplaatst, werd de trekker geleverd en kwam de tunnelkas aan. We waren er al 4 jaar mee bezig dus we waren eigenlijk wel startklaar met ons plan van aanpak. Dat is 8 jaar geleden. We huren nu gewoon commercieel, dus we betalen gewoon commerciële pachtprizen die ieder jaar worden aangepast. De gemeente heeft de intentie uitgesproken dat we 20 jaar mogen blijven, maar wil dat niet in een pachtcontract vastleggen. Ik krijg dus ieder jaar een nieuw pachtcontract, in theorie kunnen ze daarmee stoppen, maar daar gaan we niet van uit. Dat houdt wel in dat je voorzichtiger bent met je investeringen, bijvoorbeeld, je plant niet zomaar een noten boom. Die planten hebben jaren groeitijd nodig voordat ze vruchten geven, dus als je er niet van verzekerd bent dat je er na die jaren nog zit schaf je niet zo snel zoiets aan. We wisten eerst namelijk ook niet dat die intentie van 20 jaar er was, dat hebben we later met de gemeente besproken, en toen hebben ze in een brief die intentie uitgesproken. Maar een intentie is geen garantie. Er is dan mogelijkheid dat ze het contract dan op een gegeven moment toch niet verlengen. We zitten hier in het industriegebied, we hebben de suikerunie achter ons, dus kwa geur, geluid, mag je hier geen huizen bouwen. Maar als ze hier een zonnepanelen park willen plaatsen dan kan dat wel, ook omdat de energietransitie nu wel een hot topic is. Daar gaan we nu niet vanuit, ook omdat ik merk dat nieuwe projecten zoals deze nu wel makkelijker worden opgepakt, ze willen dit nu echt, ook in het kader van groen en duurzaamheid. Je hebt bijvoorbeeld ook het <i>Nationaal programma Groningen</i>, dat is een subsidie project, waarbij een van de doelstellingen is dat elke wijk of elk dorp z’n eigen voedsel tuin krijgt/ opricht. Dat gaat niet vanuit de gemeente maar dat zijn subsidies vanuit het rijk, die is voor de verbetering van de leefbaarheid in Groningen. Daar mocht Groningen zeggen wat ze belangrijk vonden, en dit was een van de punten. Dit is dus een van de speerpunten. Dan heb je dus ruwweg iets nodig wat op ons lijkt. Waar je dus een kas hebt, en een ruimte voor mensen om te komen, en dat willen ze dus eigenlijk bij ieder dorp, een goed idee. Ik denk dat ik ook zo’n 12/13 jaar geleden voor het eerst met de gemeente ben gaan praten, qua oriëntatie, toen had ik ook een foldertje gemaakt waarin ik verkondigde dat we eigenlijk in elke wijk zo’n kwekerij moeten beginnen, en het liefst tegenover de AH, maar toen verslikte iemand zich in zijn koffie. Maar nu zijn we 12 jaar verder en is er dus een plan dat bij iedere dorp/ woonwijk zo’n project moet komen.
T:	Hoe is dit plan origineel ontstaan, waar kwam de interesse vandaan?
MA:	Nou ik had zelf een moestuin, en die werd ieder jaar iets groter, en ik las heel veel over dat boeren steeds meer moesten vergroten om een goed inkomen te kunnen krijgen en te kunnen concurreren met iedereen, met als gevolg dat boeren elkaar ‘opeten’ [overnemen]. Daardoor krijg je ook wel een hele ongezonde relatie onder boeren omdat ze in feite gaan hopen dat hun burens bij wijze van spreken omvallen (de ene z’n dood is de ander z’n brood) want dan kan hij dat land weer opkopen en er zo van profiteren. Het is niet helemaal fris. En toen dacht ik, ja maar ik begrijp niet dat het grootschaliger moet. Ik weet wat mijn moestuin oplevert, en ik maak dat 100x groter. En dan verkoop ik dat rechtstreeks aan de klant en ik krijg zoveel voor een groentepakket, dan moet je met 2 hectare een inkomen kunnen genereren. Nouja, de enige manier om dat te bewijzen is om dat te doen. Dus vandaar dat we zijn begonnen. Ik heb de opleiding biologisch Dynamisch boer gevolgd in Dronten, stage gelopen bij een kweker, grond geregeld, spaargeld van de bank gehaald en ben van start gegaan. Wij denken altijd dat groter beter is, maar dat is helemaal niet zo, dit bewijst het tegendeel. Ik zit ook aangesloten bij een groep boeren, (<i>niefield</i> ?), dat is een internationale

	groep boeren die met innovatieve ideeën komen, en ik kom daar alleen maar boeren tegen die hypotheek hebben, leningen, schulden, enorme trekkers, helikopters en luxe toestanden, maar niks is van hen. En ik zat daar, naast een Australische schapenboer met 15.000 hectare land, die zei “hoe kun je van 2 hectare leven?”, ik zei “hoe kun je van 15.000 hectare leven als je al dat materiaal moet financieren. De trekkers, helikopter, alleen al het hek er omheen kost een vermogen. Op een gegeven moment kenden ze mij ook als ‘dat slimme meisje uit Holland’, zonde hypotheek of schulden of leningen een bedrijf begint. En de meeste boeren betalen x% rente aan de bank of waar dan ook. Houdt je kosten laag en zorg dat je onafhankelijk bent. Elke investering die wij doen, is ook echt van ons [geen geld van buitenaf]. We hebben 1 crowdfunding actie gehad in het begin, dan betaalde mensen hun groentepakket vooraf en konden ze als alles gerealiseerd was die ophalen, daarvan hebben we de tunnelkas gekocht en zo konden we van start gaan.
T:	Kregen jullie ook subsidie vanuit de gemeente bijvoorbeeld om jullie op weg te helpen?
MA:	Vanuit de gemeente niet, we hebben wel startsubsidie van de provincie gekregen, <i>innovatieve landbouw</i>, die bestaat nu nog steeds. Maar kijk, als zij [gemeente] het zo verschrikkelijk belangrijk vinden dat dit begint, dan vind ik ook dat ze dat een beetje mogen stimuleren. Ach, toen hebben we een paar appelbomen gekregen van de gemeente dus eigenlijk vinden ze het dan allemaal wel leuk, maar de provincie heeft echt een substantieel deel gegeven. Dat bedrag hebben we toen nog 3x zoveel uit de crowdfunding actie gekregen. Je hebt ook niet zoveel nodig hiervoor. Als je koeienboer wilt worden heb je een paar miljoen nodig (grond, koeien, machines, land), dat heb ik allemaal niet nodig. Met 40.000 euro konden wij beginnen. Een stukje land, een beetje materiaal, wat vrijwilligers, dat is eigenlijk alles wat nodig is.
T:	Werken jullie puur op basis van vrijwilligers, of is er ook een betaalde kracht, hoe is dat georganiseerd?
MA:	We doen dit vooral met z’n tweeën, met een paar vrijwilligers die heel graag er gewoon ook gewoon even tussenuit willen zijn. Bijvoorbeeld ook studenten zoals ..., hij doet een duurzame opleiding en wilde ook wel weten hoe je groente verbouwd, op die manier wat praktijk ervaring opdoen, en in ruil krijgen de vrijwilligers, eieren en groente. We hebben ook mensen die bijvoorbeeld tussen twee banen in zitten of met een burn-out te maken hebben, of hun plek niet helemaal kunnen vinden. En daarnaast werken we met een paar stagiaires die het vak willen leren. Die willen ook zo’n soort project opzetten. Dat is dan ook onze basis eis, je moet zo’n project willen beginnen, dan willen we je het vak leren, dan helpen we je ook met starten. In feite een soort leerschool. We kweken groentes en kwekers. En inmiddels zijn er al 5 mee begonnen, in Schier, Bedum, Gees, Kielwindeweer en Groningen.
T:	Is dit altijd de visie geweest voor het project of is er in de loop van de jaren ook veel veranderd?
MA:	In het begin wilde ik vooral gewoon lekker de hele dag in de tuin met m’n hondje in m’n eentje groente gaan verbouwen. Maar uiteindelijk is dit dan de modus die bij je past en die bij het bedrijf past, daar kom je dan uiteindelijk gewoon op uit.
T:	Het is dus niet perse begonnen uit een idee van sociale verrijking of iets in die trend?
MA:	Nee, we willen echt gewoon laten zien dat het kleinschalig kan, dat was onze insteek vanaf het begin, dat was vooral de drijfveer. We zijn ook geen zorgboerderij bijvoorbeeld, of een zelfoogsttuin waar de hele buurt zaterdags gezellig samenkomt, dan moet je een andere boer hebben. Het is ook ons inkomen, wij verkopen het in de binnenstad en bieden het aan aan de mensen in het centrum. Dan weet je ook waar je eten weg komt, dat vinden we ook wel heel belangrijk, helemaal tegenwoordig. Dat loopt mooi zo. We zijn op veel manieren ook onafhankelijk, wat wel heel fijn is. We werken zonder dingen zoals kunstmest, en hebben nu een elektrisch busje, dus kunnen we zonder diesel ons spul vervoeren.
T:	Hoe liep de samenwerking met de gemeente?
MA:	Ze waren heel welwillend, alleen, als je nergens mee over de brug komt, dan houdt het op. Er werd wel veel gezegd, en vaak gesprekjes en overleggen, maar dan moest alles weer worden nagevraagd. Voorbereiden, overleggen, communiceren, de zelfde fout 6x achter

	elkaar maken. Maar nu begrijpen ze ook dat als je zegt “ik wil een groentetuin/kwekerij beginnen” begrijpen ze wat je bedoeld. Wij zijn zo de ijsbreker geweest, om ze uit te leggen van wat houdt het nou in. Nu gaat dat wel beter. Ik ken ook iemand die nu in Groningen begint, die heeft binnen een paar weken een stuk grond aangewezen gekregen, en kon meteen bezig met de vraag, hoe gaan we dit aanpakken. Daarom is mijn verhaal wellicht niet geheel representatief meer omdat er in de tussentijd een hoop is veranderd.
T:	Als je zo’n soort project wilt beginnen loop je vast tegen dingen aan, wat zijn volgens u nog meer struikelblokken waar je mee te maken krijgt.
MA:	Ten eerste het bestemmingsplan. Eigenlijk moet er in het bestemmingsplan van een gemeente opgenomen worden dat je een plek hebt waar je groentes mag verbouwen. Net zoals je een plek hebt voor een woonwijn, een speeltuin, een winkelcentrum, dit zou er ook bij in moeten. Verder moet je grond gewoon goed [geschikt om op te verbouwen] zijn, en dan kun je beginnen. Wel met enige verstand van zaken, en je moet hard werken. Als het eenmaal een beetje loopt, zijn er eigenlijk geen struikelblokken. Het begrip van wat er nou precies moet gebeuren is binnen de gemeente nog erg laag, maar de procedures zijn inmiddels wel beter. Qua vrijwilligers gaat het hier ook goed, de werving gaat veelal via mond op mond reclame. Vaak komen ze dan langs en dan moet het klikken, want we nemen ook niet iedereen zomaar aan. Er zijn ook wel tuinen die iedereen de kans bieden, maar die hebben gewoon wat een andere insteek, hier moet gewoon hard gewerkt worden, dus wat een minder sociale insteek. Zodra je zoals ons alles zelf in de hand hebt zijn er eigenlijk geen struikelblokken meer. Dat is mijn uitgangspunt, en als er een struikelblok is dan los je hem op, maar je bent afhankelijk van andere mensen. Het enige afhankelijke punt voor ons is nu eigenlijk de pacht van de grond.
T:	Doet de gemeente momenteel veel om dit soort projecten te stimuleren?
MA:	Je hebt nu een subsidie, maar ze stimuleren niet echt. Je moet zelf echt met een plan komen, en dan heb je een ambtenaar waar je naartoe kunt die over die zaken gaat, maar ik zie verder niet dat de gemeente actief stimuleert. Ze hebben wel gehad dat ze hier een aantal keer zijn geweest omdat ze stukken grond wouden aanwijzen waar ze een bestemming voedselvoorziening op wilden plaatsen in het bestemmingsplan. Maar daar heb ik niks meer van gehoord, want op een gegeven moment waren ze hier 3x geweest voor mijn advies, en er gebeurde maar niks, dus gaf ik aan dat ik mijn uren in rekening zou brengen als dit zo door ging. En toen kwamen ze opeens niet meer en heb ik er ook niks meer van gehoord. 3x de zelfde bijeenkomst, en 3x vertel je de zelfde dingen. Dat was in het kader van een Europese subsidie die de gemeente had binnen gehaald. Ze vroegen aan mijn hoe ik het hier allemaal had geregeld want ze wilden een voorlichtingscampagne opzetten over hoe je zo iets doet. Maar ze hadden me niet betrokken bij de subsidie. En na 3 bezoeken zei ik dat ik een rekening zou studeren, en toen was het opeens over. Ambtenaren zitten natuurlijk anders in elkaar dan ondernemers. Zij krijgen betaald voor hun tijd, en die uren die ze maken, en die denken dat ik dat dus ook krijg, maar dat zit wat anders in elkaar. Het beleid is vaak wat anders dan de praktijk, en daar loopt de gemeente dan weer tegen aan, als je op een gegeven moment dan iemand hebt die welwillend is en daar wel omheen kan werken, dan kom je wel ergens. De man die voor mij de vergunningen heeft aangevraagd, die had ergens ingevoerd ‘enkele tunnelkassen en enkele zeecontainers’ waarop z’n collega bij bouw en woningtoezicht hier langskwam on zei dat hij daar niks mee kon, wat zijn nou ‘enkele’? Dat kunnen er best veel zijn. Daarvoor heb ik hem weer teruggestuurd naar zijn collega, die dus mij een beetje probeerde te helpen met wat vaag taalgebruik. Dan kom je ergens. Maar dan moet je dus wel een ingang hebben. Eigenlijk gaat het nu heel goed.

7.2.3 Bas Welvering – De Blijde Bodem // 09-05-2022

T:	Wat is uw achtergrond, hoe kom je hier [bij AFNS] terecht? U had een opleiding gedaan in dit vakgebied had ik begrepen?
BW:	Ja klopt, ik kom oorspronkelijk uit de IT sector. Ik heb een eigen bedrijf gehad in de IT sector 30 jaar lang, en daar heb ik toen zo’n 20 jaar aan gewerkt en zeker de laatste 5 jaar ofzo heb ik een beetje het gevoel gehad in een gouden kooi te leven. Je verdient goed veel

	geld in de IT sector, alleen niet echt een gevoel van voldoening, maar als je iets anders zou kiezen, wat geef je dan op? Je moet een afweging maken. Je wordt gelonkt met mooie bedragen, maar voor mezelf had ik er niet echt meer het gevoel dat ik er nog iets uit haalde. Dus ik ben toen gaan bedenken wat ik wel wilde. Ik heb daar 5 jaar over gedaan, het bedenken wat ik echt wilde, ik werd de hele tijd een beetje terug gezogen in de IT, en ja, het antwoord ligt altijd voor je neus. Ik zat op een gegeven moment in Jamaica, daar heb ik 5 maanden gezeten om me even helemaal af te sluiten en los te maken van mn leven hier, nadenken over wat ik wilde doen in het leven op een boerderij. Het lag gewoon voor m'n neus. Toen ben ik via via een beetje in contact gekomen met de Warmonderhof, een biodynamische landbouwopleiding, een van de weinige echt biologische landbouw opleidingen in Nederland. Dat is een deeltijd opleiding die duurt 2 jaar en die heb ik met heel veel plezier gevolgd. En altijd wel een beetje de droom gehad om zelf iets te beginnen. Ik ben nu denk ik een jaar of 3 bezig in de landbouw, en nu dus bezig met mijn eigen project.
T:	Je kwam dan als vrijwilliger bij Merijn terecht?
BW:	Nee, als stagiaire. Als onderdeel van de opleiding. Het was een MBO opleiding, was ook heel leuk om te doen, Dat is een groot deel praktijk, 1 dag per week theorie en 2 dagen stage lopen bij een biodynamisch bedrijf, en Merijn was een van die mensen waarbij ik, met heel veel plezier, stage heb gelopen. Het klikte ook heel goed tussen ons, dus dat heb ik met veel plezier gedaan.
T:	Was het altijd al het idee om een zelfpluktuin te beginnen, of zijn er ook andere plannen geweest?
BW:	Ja het groeide een beetje, ik wilde dus iets nuttigs doen met mn tijd, iets teruggeven aan de mensheid en aan de natuur, maatschappij, mensen, en gezonde voeding is voor mij wel een belangrijk onderwerp. Als je ziet wat mensen uit de supermarkt halen en naar binnen stouwen, ja dat wordt steeds slechter. Het gaat allemaal om economie natuurlijk, zo veel mogelijk produceren voor een zo laag mogelijke prijs, dat gaat wel ten koste van voedingsstoffen bijvoorbeeld die in groentes zitten. Dat is dus voor mij wel een punt, daaruit ben ik een beetje op zoek gegaan, naar hoe ik daar een mooie invulling aan zou kunnen geven. En dat is het leuke aan deze sector, elke boerderij die je bezoekt is anders, iedereen pakt het anders aan, dus je boerderij is echt een verlengstuk van jou als persoon. Zoals Merijn, zij heeft liever geen mensen op de kwekerij, Voor haar is het echt haar stukje, haar plekje waar ze in alle rust kan zijn. Ik daarentegen vind het juist heel belangrijk om mensen er in te betrekken, het sociale aspect. Het sociale aspect is voor mij belangrijk, dat je weer een beetje gemeenschaps vorming krijgt, maar ook dus dat mensen weer ik contact komen met hun eten. Er zijn genoeg mensen die bijvoorbeeld niet weten hoe spruitjes groeien, Ik denk dat dat wel belangrijke informatie is, die zo verloren gaat. Ik denk dus dat het belangrijk is om mensen bij hun eten in contact te brengen, met hun eigen eten en met de voedselketen. En ik ben ook wel een sociaal persoon, ik hou van mensen, dus dat combineert heel mooi om dat samen te doen. Zo is dat zelfoogst concept een beetje ontstaan.
T:	Ik had ook gelezen dat er nu een locatie was geregeld, en jullie wouden beginnen met een crowdfunding actie, maar daar kon ik verder niet veel informatie over vinden. Kunt u daar iets meer over vertellen?
BW:	Ik ben nu net in de opstart fase. Ik ben op deze locatie sinds aug/sept bezig, en we hebben nu dus een locatie, vlak bij tuin in de stad. Het is het Westpark, wat officieel een gemeentelijk park is, en daar hebben ze allemaal kavels die ze verpachten aan culturele ondernemers, en daar ben ik een van.
T:	Doe je dit werk alleen, of zijn er meer vrijwilligers?
BW:	Ik ben degene die het project opzet, maar ik ben heel erg aan het sturen op dat iedereen die iets leuks kan en wil bijdragen dat kan doen. Ik wil graag dat we weer wat meer gemeenschaps vorming krijgen, in zo'n stad als dit. Mensen die een beetje dezelfde visie/interesses hebben. Die wil ik graag bij elkaar brengen, ik ben een beetje de kar trekker, en ik probeer dus een beetje alles te regelen. Ik heb dus een stuk grond geregeld, en ik ga nu dus de financiering regelen, en dan ga ik de mensen vragen wat ze leuk vinden en zouden willen

	doen. Ik probeer het echt een gemeenschaps project te maken. Het geld komt binnen via subsidies, fondsen, crowdfunding, maar daar ben ik nog maar net mee begonnen. 2 weken geleden zijn de beelden gemaakt voor een promotie filmpje, beelden op locatie, en vanavond doe ik de voice-over. Ik heb een bankrekeningnummer gekregen voor de stichting. Over een aantal weken zal dat gaan lopen. En een deel dus met crowd-funding, dat is ook weer een stukje gemeenschaps-vorming. Ik wil mensen daarmee proberen te prikkelen, zodra je als mensen zoiets als dit willen, kunnen we het prima zelf doen. Als iedereen gewoon wat geld bij elkaar legt, dan kunnen we met z'n allen een heel mooi project starten. Daarnaast kan ik op een aantal subsidies aanspraak maken, wat ik ook doe. Morgen verwacht ik het prachcontract van het stuk land binnen te krijgen, dan kan ik beginnen met subsidies aanvragen. Daarnaast heb ik een lijstje met fondsen die ik zou kunnen aanschrijven.
T:	Zijn er al veel mensen die willen meewerken, of enthousiast zijn over het project?
BW:	Er is een nieuwsbrief, daarvoor staan nu zo'n 40 mensen voor ingeschreven. Ik heb nog niks aan marketing gedaan, dit is dus puur vanuit mond op mond reclame. Bij de tuin in de stad zat ook een zelfoogsttuin, van Irma, van zo'n 500 m2. Dat stuk waar ik nu zit is zo'n 5000 m2. Met haar tuin kon ze ongeveer 20 klanten onderhouden met haar zelfoogsttuin. Haar werd gevraagd om naar dat stuk van 5000 te gaan om uit te breiden, maar dat heeft ze afgewezen. Ze kende mij en heeft toen mij verteld dat ik daar achteraan moet gaan. Toen ben ik gaan bellen en zo ben ik op dit stuk land gekomen.
T:	Is het ook altijd al het idee geweest om er een zelfoogsttuin van te maken, of zijn er ook andere plannen geweest?
BW:	Als je heel praktisch kijkt eten we met zn allen gewoon groenten, dat is iets wat we nodig hebben. Ik wou dus graag een project waarin je groente verbouwd. In de fase waar ik nu in zit vind ik voedsel verbouwen gewoon mooi, leuk om te doen, dus vandaar CSA, in de form van een soort groentetuin. Ik wil dus een solidair betalingssysteem gaan invoeren. Ik wil graag dat mijn groente, wat dus helemaal biologisch wordt verbouwd, dat die toegankelijk zijn voor een zo groot mogelijk publiek. Ook mensen met een kleine portemonnee moeten toegang hebben tot gezonde voeding. Dat is natuurlijk een groot probleem. Het is belangrijk dat ook de meer kwetsbare doelgroepen daar toegang tot hebben. Wat we hebben gedaan de afgelopen 50 jaar is de prijzen van ons voedsel steeds verder naar beneden werken, ook onder druk van de supermarkten, en als je kijkt naar een kropje sla, dat kan niet voor zo weinig geld, helemaal niet als het biologisch is. Dat kan eigenlijk alleen uit als je op hele grote schaal werkt en niet kijkt naar wat ook de ecologische kosten zijn. Dus ik kan op die manier, prijs gerelateerd, niet echt concurreren met die instanties. Ik denk dat het verstandig is om de prijzen van voedsel gewoon los te laten. Mijn idee is om te zorgen voor abonnees, dan betalen ze 1x per jaar een vast bedrag, en dan kunnen ze onbepaald komen oogsten. De hoeveelheid geld die ze dan inleggen is mijn inkomen en daarvoor moet ik dus groente kweken. Ik doe het kweken en onderhouden. En op die manier kijk je dus niet meer naar de individuele prijs van een bepaalde groentesoort of wat dan ook, je hebt gewoon een bepaalde inleg en pakt wat je nodig hebt. Ik denk dat dat een belangrijke shift is. Ik laat mensen vrij kiezen hoeveel ze willen inleggen, ik geef wel een leidraad, maar niks concreets of verplichts. Maar het is wel z dat ik van dat collectieve bedrag rond moet kunnen komen, anders stopt het project. Ik nodig mensen uit om naar hun eigen inkomen te kijken, er zullen genoeg zijn met een redelijk hoog inkomen, en te kijken wat ze kunnen missen en hoeveel ze het waard vinden. Hopelijk krijg je dan een goede mix van mensen die wat meer kunnen betalen en die wat minder kwijt kunnen, die gezamenlijk een mooi bedrag creëren als een mooi salaris voor mij. Ik ben hier niet nieuw in, er zijn ook andere mensen die hier over na hebben gedacht. Er zijn ook andere tuinders die dit concept navolgen en dat gaat heel positief.
T:	Is het dan ook de bedoeling dat er vrijwilligers meewerken, wellicht als compensatie voor een wat lagere inleg?
BW:	Ja, dat is er zeker een onderdeel van. Alleen als ze dat zelf willen. Ik leg de verantwoordelijkheid bij de mensen zelf. Ik denk dat dat goed werkt omdat je dus gemeenschapsvorming hebt. Om het moment dat er geen gemeenschap is krijg je excessen maar op het moment dat dat er wel is, dan lost dat zichzelf op.

T:	Hoe was het proces om dit project op te starten, ging het regelen van land bijvoorbeeld gemakkelijk?
BW:	Ik ben ik denk ongeveer een half jaar op zoek geweest. Ik ben toen ook in gesprek geweest met 3 broers uit het noorden van Groningen die land hebben, zo'n 140 hect. Die waren toen aan het kijken hoe ze dat land ander konden invullen. Ze hadden er best veel werk aan en zochten een manier om dat land aan goede invulling te geven. Het land hadden ze geërfd, maar het zijn geen boeren, het land is meer hobby voor ze. Ze hebben dus de hele buurt uitgenodigd om met ideeën te komen. Dat moest een bepaald bedrag per hect opleveren. Ze stonden er voor open op projecten die genoeg geld genereerde te proberen. Helaas is daar niks uitgekomen, het is een beetje uitgebloed, en ik kon geen contact meer krijgen met de broers helaas. En toen kwam Irma, met dit stuk land. Je zou denken dat het dan snel gaat maar niet echt. Die halve hectare die daar ligt, ligt al heel lang braak, Er zitten een aantal ondernemers op dat park, waaronder een voedselbos, die hebben ook een jaar werk gehad om dat voor elkaar te krijgen, maar er zitten dus wel al een aantal voedsel initiatieven. Vooral tuin in de stad is best wel aan het lobbyen geweest om daar ook een ZPT bij te krijgen. Daar zijn ze heel lang mee bezig geweest om dat voor elkaar te krijgen. Toen ik daar kwam in augustus zeiden ze [tuin in de stad mensen] dat alles in principe geregeld was, er was een mondeling akkoord dat er een voedseltuin mag komen, en dat ik daar wel bezig zou kunnen. Ik heb een nummer van iemand van de gemeente gekregen, die heb ik gebeld, afspraak gemaakt en uitgelegd dat ik een voedseltuin wil beginnen in het Westpark, en dat ik had gehoord dat er een mondeling akkoord was gesloten. Daar werd wat met twijfel op gereageerd, er komen erg veel van dat soort bezoeken binnen en die krijgen bijna standaard nee te horen. Hij [van gemeenste] zei dat ze daar als gemeente nog helemaal geen visie op hadden en niet wisten hoe ze dat aan moesten gaan. Het is belangrijk dat we als gemeente eerst een visie gaan ontwikkelen. Ik zei dat een visie ontwikkelen nog zeker een jaar duurt, dat gaat nergens over, en daarnaast, er is al een visie ontwikkeld. Dat is precies het punt met de gemeente. De gemeente bestaat uit allemaal losse componenten, die van elkaar geen weten hebben wat er allemaal speelt. Maar 2 of 3 jaar geleden is het groenplan ontwikkeld voor de gemeente Groningen, de visie. Dat is best een lijvig document geworden waarin staat dat de gemeente Groningen groener moet en meer wil doen met voedseltuinen en groene paden en bomen. Gelukkig wist ik daar vanaf, en dus heb ik in dat gesprek met hem gezegd dat die visie er is en hem gewezen op het groenplan en wat daar in staat. Het is dus ook wel belangrijk hoe je als persoon in contact staat met dus de gemeente. Als je bij de eerste nee al wegloopt kom je niet ver. Het kost wat moeite. Dat gebied waar ik zit is een oude grondstort geweest, dus alle plekken waar grond werd opgegraven, dat werd op dat stuk land gedumpt zegmaar. Een mix van van alles kwa grondsoorten, mogelijk ook met vervuiling. Dat was best een belangrijk punt omdat ik dus voedsel wil verbouwen, daarom moest er eerst een bodemonderzoek komen. Dat is ook een heel proces geweest want er was onenigheid over de financiering daarvan. Zij wilden dat ik betaalde en vice versa. Het is een onderhandeling die je voert. Ze stelden dat ik degene was die groente wou verbouwen dus dat ik dan ook maar moest testen. Ik bracht daar tegen in dat zij als verpachter de grond aan mij verpachten als zijnde tuinbouwgrond. Dan moet het dus wel geschikt zijn daarvoor. En wat nou als ik het onderzoek laat doen, en het blijkt zo vervuild te zijn dat ik geen groente mag verbouwen, dan is er de kans dat ik met niks sta, dan heb ik 10.000 euro weggegeven en dan hebben jullie een gratig bodemonderzoek rapport. Dat is zo even over en weer gegaan en uiteindelijk hebben zij het onderzoek zelf gedaan. In totaal heeft dat zo'n half jaar geduurd, en nu heb ik nog steeds geen pacht contract, maar die komt hopelijk vandaag of morgen. Maar ja, dat is dus wel iets waar je constant druk achter moet zetten, zodat er wat gebeurt. Die mensen zijn gewoon druk en hebben van alles te doen, en dat is een beetje het punt, dit is gewoon geen standaard proces. Ik ben dan in gesprek met iemand van de afdeling vastgoed, die is niet perse gewend aan voedseltuinen. Voor hun is het een heel ander proces, en dat maakt het lastig voor ze.
T:	Van Merijn had ik gehoord dat ze in de veronderstelling was dat het begrip binnen de gemeente momenteel wel een stuk verbeterd is, ben je het daarmee eens?

BW:	Ik betwijfel dat. De gemeente blijft de gemeente, dat apparaat is alleen maar groter geworden met de jaren, wat dat betreft wordt het alleen maar lastiger. Wel is het zo dat er nu meer voedseltuinen zijn, het concept is wel bekender geworden. Maar of het echt makkelijker is geworden dat betwijfel ik. Het is ongetwijfeld iets makkelijker dat 10 jaar geleden, maar het blijft lastig. Als je kijkt naar het proces, er zou dus mondelinge toezegging zijn geweest dat het er mocht komen, ik zag dat wel zitten, dan zou je denken dat je daar snel aan de slag kunt. Wat mij betreft wou ik meteen beginnen, dat was erg mooi geweest, dan had ik nu al groente gehad, en nu kan het volgend jaar pas. Er moet nog van alles klaargemaakt worden, de gemeente zou er bijvoorbeeld 2 weken geleden al maaien, maar dat is nog niet gebeurd, daar moet ik ook weer achter aan. Ik loop nu eigenlijk gewoon een jaar achter omdat de gemeente treuzelt. Jammer voor mij, want ik mis een jaar inkomen nu, daar had ik niet op gerekend natuurlijk. Ook voor de klanten is het jammer, Irma had best een aantal klanten die nu graag bij mij groente hadden willen halen, maar dat is een jaar dus niks.
T:	Wat zijn nu de grootste struikelblokken die je als beginnend ondernemer hierin tegenkomt?
BW:	Het verkrijgen van land is vooral een groot punt. Ik kan nog niet veel zeggen over financiën regelen, maar ik heb daar wel vertrouwen in. Ik wil er een gemeenschapsproject van maken, ik wil er een stichting van maken. Die tuin is niet voor mij, die is voor de omgeving, voor de buurtbewoners. Met die insteek is het ook makkelijker om geld los te krijgen overal. Het is een gemeenschaps project, geen commercieel project zoals een kwekerij om geld aan mensen te verdienen. Als dat de insteek is dat zeggen mensen natuurlijk, ja dan moet je zelf maar geld regelen. Maar dis is voor de gemeenschap, het inkomen erbij zou mooi zijn. Maar omdat die insteek dus anders is denk ik dat de financiering daardoor heel veel makkelijker wordt. Er zijn veel subsidies die daar ook op aansluiten, ze zoeken dingen met natuur inclusief werken, biodiversiteit, ecologie, allemaal van die termen die ook bij mijn project aansluiten. Dat maakt het wat makkelijker dan voor een commerciële onderneming, daarvoor een lening krijgen is best een beetje lastiger. Je ziet het ook wel met de gemeente, dat je met een idee komt en dat wordt dan afgewezen, ondanks dan het groen beleid. De Visie is er wel, maar ze zijn niet voorbereid, er is niet echt land voor beschikbaar. Visie en praktijk lopen nog wel aardig uit elkaar.
T:	Ben je verder nog met instanties in aanraking gekomen, naast de gemeente?
BW:	De provincie wellicht voor subsidies, maar daar heb ik tot nu toe nog niets mee te maken gehad. Nu vooral met gemeente Groningen.
T:	Wat is verder de visie voor de tuin?
BW:	Ik streef naar bepaalde doelen, ik wil dus gemeenschapsvorming, mensen in contact met hun eigen eten. Veel mensen in deze sector verdienen hier niet veel aan, het minimale, vaak zijn het zzp'ers, hebben geen verzekeringen, maar het is fysiek zwaar werk. Ik ken iemand zie nu niet kan werken door een blessure, maar ze heeft ook geen spaargeld en als ze stopt met werken verdiend ze geen geld. Daarom ben ik ook erg bezig met het zoeken naar een manier waarop je in deze sector gewoon een normaal inkomen kunt verdienen. Een deel daarvan is de opzet van het project, dus de stichting en gemeenschap. Wat ik ga doen is dat de tuin wordt gepacht door de stichting, en ik verbouw daar als ondernemer groente. De stichting is verantwoordelijk voor het opzetten van de tuin, het onderhoud van machines en kassen en dat soort dingen. De buurtbewoners die daar in de in de cirkel zitten, die zorgen er voor dat de tuin gewoon goed blijft. Zo scheid je de kosten, en kunnen de kosten ook laag blijven. Een ander onderdeel ervan is zorgen dat het circulair is, dat je zo min mogelijk zaken van buiten nodig hebt. Voor kleine boeren valt het nog mee, maar vooral de grote boeren zitten heel erg vast in het systeem van leveranciers, kijk maar naar kunstmest, pesticide, krachtvoer, benzine, je bent erg afhankelijk. Ik geloof heel erg dat dat radicaal anders moet. Vooral ook als je kijkt hoelang we daar ook zonder konden, en altijd prima eten hebben gehad. Ik denk daarom niet dat dat nodig is. Ik wil dus gebruik maken van allemaal methodes die er voor zorgen dat het een heel gezond ecosysteem wordt en dat je weinig extra dingen van buiten nodig hebt. Kosten besparen aan veel kanten, en wat inkomen door inleg. Die kosten van benodigdheden voor grootschalige boeren worden alleen maar duurder, benzine, kunstmest, voer, daar wil ik los van proberen te blijven.

	Boeren zijn de dupe van deze prijsstijging, dat is altijd zo geweest. Ik denk dat het verstandig is om de kosten zo laag mogelijk te houden, en de supermarkten er uit. Echt lokaal, dat moet ook kunnen.
T:	Mijn laatste vraag is over de samenwerking met de gemeente, hoe is die verlopen?
BW:	Ze zijn heel welwillend, Ze vinden het een mooi idee en willen graag meehelpen. Ze helpen ook mee, ik heb bijvoorbeeld geregeld dat ze gratis mijn land komen klepelen, wat mij enorm scheelt. De gemeente heeft aangeboden dat kosteloos te doen. Iedereen is heel welwillend, maar omdat het proces iets is wat ze niet zozeer gewend zijn verloopt het heel traag. Ik ben dus nu bij stichting Groningen voedseltuinen, ben ik een subsidie aan het aanvragen. Zij hebben als doe gesteld binnen elke gemeente van Groningen minimaal 2 gemeentelijke plekken te krijgen waar voedsel verbouwd mag worden. Dat is iets wat ontbreekt bij de gemeente. In hun bestemmingsplan staat vanalles, maar geen voedseltuinen. Omdat het daar niet in staat, is dat proces gewoon lastig, want ze weten niet waar ze er mee heen moeten. Zodra de gemeente dat wel zou hebben, en ze zeggen we moeten hier voedsel gaan verbouwen, en daar reserveren we een paar plekken voor, dan is het opgelost. Stichting voedseltuinen probeert dat voor elkaar te krijgen. De samenwerking is gelukkig wel goed met de gemeente, omdat ze wel enthousiast zijn.
T:	Het lijkt me dat het best kan zijn dat je wat ontmoedigd raakt als je vaak nee krijgt te horen en als het niet opschiet, had je daar ook last van?
BW:	Ik ben zover gekomen omdat ik ik ben, omdat ik een bepaalde instelling heb. Kijk ik vind het een leuk spelletje, als ze nee zeggen ga ik kijken naar hoe het wel kan en hoe ik daar een ja van kan maken. Ik vind het leuk om op die manier in onderhandeling te gaan met mensen. Ik wil dit en jij wil het niet niet, dus je vind het oke dat het er is. Zo probeer ik daar samen met zo'n beleidsfiguur uit te komen. Dat vind ik leuk om te doen. Maar er zijn genoeg mensen die bij de eerste nee al meteen weer naar huis gaan. Als je ziet hoeveel nee ik al heb gekregen, als ik daarbij had opgegeven, had ik nu geen land gehad. Er is een bepaalde mentaliteit voor nodig, om daarin te navigeren in de gemeente. In eerste instantie stelde ik mijn plan voor, en het antwoord was nee, er zijn genoeg mensen die dan weglopen. Ik geloof dat er altijd wel een weg is. Daar heb je een bepaalde houding voor nodig. Maar het zou zeker makkelijker zijn als de gemeente gewoon iets klaar had liggen wat dit proces makkelijker maakt en versneld. Zeker in deze tijd denk ik dat het belangrijk is om weer wat meer zelf te gaan verbouwen. Beleid man zei nog dat het eigenlijk helemaal niet de bedoeling is dat er in de stad voedseltuintjes komen, terwijl er op het gebouw waar hij werkt een groot plakkaat hangt van de stad Groningen, met allemaal voedseltuinen overall. Maar dat is voor hem onbekend. Je zag ook wel in de tijd van corona dat veel meer mensen een uitvlucht zochten in tuinieren, gezonder eten werd belangrijker, supermarkten liepen leeg. Nu met de situatie in Oekraïne, dat blijkt de graanschuur te zijn van Europa, die globalisering is dus best wel een kwetsbaar systeem. Ik geloof meer in zo'n voedseltuin systeem, wat minder kwetsbaar is. En hoe meer er zijn, hoe vaker mensen het in hun straatbeeld tegenkomen, hoe beter. Dan raken mensen er aan gewend, en dat kun je daar gewoon snel en makkelijk even heen om iets te halen. Ik wil van mijn voedseltuin ook een soort combinatie maken, van een park en tuin, zodat het ook een fijne plek is om te zijn. Met bomen en bloemen, bankjes. Dus niet alleen een plek om voedsel te verbouwen, maar ook om samen te komen en te ontspannen. Hoe krijg je mensen uit de supermarkt naar de tuin, dan moet je meerwaarde bieden. De groentes zijn sws smaakvoller, meer voedingsstoffen. Maar een beleving er aan koppelen, gezellig bij elkaar, een mooie plek, samen oogsten, kopje koffie, even onthaasten. Dat lijkt me een mooie manier om met ons eten om te gaan, in plaats van snel en goedkoop. Langzaam weg bewegen van de supermarkt.

7.3 Coding

7.3.1 Coding Scheme

Related Sub-question	Themes	Codes
What are AFNS and what is their importance?	Local Food Security	Local
		Self-sufficient
		Supply chain
	Affordable & Health	Costs
		Health
		Chemical
	Sustainability & Biodiversity	Renewable
		Chemicals
		Nature
		CO2
		Biodiversity
		Sustainable
	Social Significance	Gather
		Community
		Inclusion
Knowledge		
Social cohesion		
What is the current state of support that governments give AFNSs in the North of the Netherlands	Network structuration	Subsidy
		Policy
	Process management	Physical acts
		Speech acts
		Trust
		Interpersonal contacts
		Sense of commitment
		Shared understanding
	Perception of support	Agenda control
		Benevolent
		Disagreement
		Enthusiasm
What challenges do communities face regarding establishing and sustaining AFNS projects?	Network structuration	Slow
		Difficult
		Formalities
	Process management	Agenda control
		Bureaucracy
		Trust
		E/R
		Support
		Sense of commitment
	Non-governmental	Understanding
		Organization
Attitude		
		Support int

Q1: What are AFNS and what is their importance?

Extract	P	Code	Theme
En toen ging ik eens kijken en kwam ik er achter dat dat [lokale voedselvoorziening] hier helemaal niet echt is. Je hebt hier wel veel verbouw van aardappelen en graan, maar dat is veel veevoer, en qua aardappelen wordt veel naar het buitenland geëxporteerd, maar voor de eigen omgeving wordt eigenlijk heel weinig verbouwd. Toen dacht ik, ja dat is wel een risico. [...] Dan heb je weinig lokale opties om nog iets te halen. [...] Daarom dacht ik dus, we moeten eigenlijk weer wat meer zelfvoorzienend worden in de regio, dat we eigen voedsel in de buurt verbouwen gaan.	P1	Local Self-sufficient	Local food security
En dan verkoop ik dat rechtstreeks aan de klant en ik krijg zoveel voor een groentepakket, dan moet je met 2 hectare een inkomen kunnen genereren	P2	Supply chain	
Het is ook ons inkomen, wij verkopen het in de binnenstad en bieden het aan aan de mensen in het centrum. Dan weet je ook waar je eten weg komt, dat vinden we ook wel heel belangrijk, helemaal tegenwoordig.	P2	Local Supply chain	
Ik schreef een brief van ik ben opzoek naar grond want we gaan een kwekerij beginnen, lokaal, duurzaam kleinschalig	P2	Local	
Ik denk dus dat het belangrijk is om mensen bij hun eten in contact te brengen, met hun eigen eten en met de voedselketen.	P3	Local	
Zeker in deze tijd denk ik dat het belangrijk is om weer wat meer zelf te gaan verbouwen. [...]. Je zag ook wel in de tijd van corona dat veel meer mensen een uitvlucht zochten in tuinieren, gezonder eten werd belangrijker, supermarkten liepen leeg. Nu met de situatie in Oekraïne, dat blijkt de graanschuur te zijn van Europa, die globalisering is dus best wel een kwetsbaar systeem. Ik geloof meer in zo'n voedseltuin systeem, wat minder kwetsbaar is.	P3	Local Self sufficient	
We werken zonder dingen zoals kunstmest, en hebben nu een elektrisch busje, dus kunnen we zonder diesel ons spul vervoeren.	P2	Health Renewable	Affordable & Health
En dan moet dat eigenlijk ook zonder bestrijdingsmiddelen en kunstmest, want dat is helemaal erg [nadelige effecten op mens en natuur].	P1	Health	
Teruggeven aan de mensheid en aan de natuur, maatschappij, mensen, en gezonde voeding is voor mij wel een belangrijk onderwerp	P3	Health	
Het gaat allemaal om economie natuurlijk, zo veel mogelijk produceren voor een zo laag mogelijke prijs, dat gaat wel ten koste van voedingsstoffen bijvoorbeeld die in groentes zitten. Dat is dus voor mij wel een punt, daaruit ben ik een beetje op zoek gegaan,	P3	Health	
Ik wil graag dat mijn groente, wat dus helemaal biologisch wordt verbouwd, dat die toegankelijk zijn voor een zo groot mogelijk publiek. Ook mensen met een kleine portemonnee moeten toegang hebben tot gezonde voeding.[...] Het is belangrijk dat ook de meer kwetsbare doelgroepen daar toegang tot hebben	P3	Costs Health	

Ik laat mensen vrij kiezen hoeveel ze willen inleggen, ik geef wel een leidraad, maar niks concreets of verplichts. Maar het is wel dat ik van dat collectieve bedrag rond moet kunnen komen, anders stopt het project. Ik nodig mensen uit om naar hun eigen inkomen te kijken, er zullen genoeg zijn met een redelijk hoog inkomen, en te kijken wat ze kunnen missen en hoeveel ze het waard vinden	P3	Costs	
De buurtbewoners die daar in de cirkel zitten, die zorgen er voor dat de tuin gewoon goed blijft. Zo scheid je de kosten, en kunnen de kosten ook laag blijven.	P3	Costs	
Kosten besparen aan veel kanten, en wat inkomen door inleg. Die kosten van benodigdheden voor grootschalige boeren worden alleen maar duurder, benzine, kunstmest, voer, daar wil ik los van proberen te blijven.	P3	Costs	
De groentes zijn sws smaakvoller, meer voedingsstoffen.	P3	Health	
En dan moet dat eigenlijk ook zonder bestrijdingsmiddelen en kunstmest, want dat is helemaal erg [nadelige effecten op mens en natuur].	P1	Chemicals	Sustainability & Biodiversity
Ik schreef een brief van ik ben opzoek naar grond want we gaan een kwekerij beginnen, lokaal, duurzaam kleinschalig.		Sustainable	
We werken zonder dingen zoals kunstmest, en hebben nu een elektrisch busje, dus kunnen we zonder diesel ons spul vervoeren.	P2	Renewable Co2	
biodynamische landbouwopleiding, een van de weinige echt biologische landbouw	P3	Bio	
Dat kan eigenlijk alleen uit als je op hele grote schaal werkt en niet kijkt naar wat ook de ecologische kosten zijn	P3	Nature	
Teruggeven aan de mensheid en aan de natuur, maatschappij, mensen, en gezonde voeding is voor mij wel een belangrijk onderwerp	P3	Nature	
Een ander onderdeel ervan is zorgen dat het circulair is, dat je zo min mogelijk zaken van buiten nodig hebt. Voor kleine boeren valt het nog mee, maar vooral de grote boeren zitten heel erg vast in het systeem van leveranciers, kijk maar naar kunstmest, pesticide, krachtvoer, benzine, je bent erg afhankelijk. [...] Ik wil dus gebruik maken van allemaal methodes die er voor zorgen dat het een heel gezond ecosysteem wordt en dat je weinig extra dingen van buiten nodig hebt.	P3	Sustainable Renewable Chemicals Independence	
Het bos stelde niet zo veel voor dus ik dacht, ik maar er een plan voor.	P1	Gather	Social Cohesion
En al snel hadden we 16 vrijwilligers die er mee aan de slag wouden.	P1	Inclusion	
Toen hebben we een projectgroep opgericht met de aanwonenden. Daarin is aan de aanwonende uitgelegd dat het sociaal versterkend is voor het dorp, en niet om de boel in tweeën te drijven. Zodoende hebben we die mensen er bij betrokken.	P1	Inclusion Social cohesion	
Uiteindelijk is een van de aanwonende ook een van de mensen geworden die nu nog altijd vrijwilliger is en zich inzet voor de realisatie van het bos.	P1	Inclusion	

Het bos werd minimaal gebruikt, hooguit eens iemand met een hond die erdoorheen wandelde, maar verder niks. En ja, dat is nu wel redelijk veranderd want er komen nu wel veel meer mensen, het is ook wat uitgebreider.	P1	Gather	
Bij de vijver wouden we een soort strobalen unit bouwen, en met jongeren wat meer doen. We hadden wat klimtoestellen in gedachten die gepland waren op een heuvel, en wat speeltoestellen zoals een kabelbaantje	P1	Inclusion	
Je merkt wel dat, van al die vrijwilligers, selecteert zich wel een klein groepje dat dan meestal komt, en de rest is wat moeilijker, dat wordt wel wat minder. Maar je houdt wel een harde kern over inderdaad.	P1	Gather	
We doen dit vooral met z'n tweeën, met een paar vrijwilligers die heel graag er gewoon ook gewoon even tussenuit willen zijn. Bijvoorbeeld ook studenten zoals ..., hij doet een duurzame opleiding en wilde ook wel weten hoe je groente verbouwd, op die manier wat praktijk ervaring opdoen, en in ruil krijgen de vrijwilligers, eieren en groente. We hebben ook mensen die bijvoorbeeld tussen twee banen in zitten of met een burn-out te maken hebben, of hun plek niet helemaal kunnen vinden. En daarnaast werken we met een paar stagiaires die het vak willen leren. Die willen ook zo'n soort project opzetten. Dat is dan ook onze basis eis, je moet zo'n project willen beginnen, dan willen we je het vak leren, dan helpen we je ook met starten. In feite een soort leerschool. We kweken groentes en kwekers.	P2	Inclusion Knowledge Inclusion/ gather Knowledge	
We zijn ook geen zorgboerderij bijvoorbeeld, of een zelfoogsttuin waar de hele buurt zaterdag gezellig samenkomt, dan moet je een andere boer hebben. [...] Er zijn ook wel tuinen die iedereen de kans bieden, maar die hebben gewoon wat een andere insteek, hier moet gewoon hard gewerkt worden, dus wat een minder sociale insteek.	P2		
Daar mocht Groningen zeggen wat ze belangrijk vonden, en dit was een van de punten. Dit is dus een van de speerpunten. Dan heb je dus ruwweg iets nodig wat op ons lijkt. Waar je dus een kas hebt, en een ruimte voor mensen om te komen, en dat willen ze dus eigenlijk bij ieder dorp, een goed idee.	P2	Gather	
Teruggeven aan de mensheid en aan de natuur, maatschappij, mensen, en gezonde voeding is voor mij wel een belangrijk onderwerp	P3	Social cohesion	
Ik daarentegen vind het juist heel belangrijk om mensen er in te betrekken, het sociale aspect. Het sociale aspect is voor mij belangrijk, dat je weer een beetje gemeenschaps vorming krijgt, maar ook dus dat mensen weer ik contact komen met hun eten.	P3	Social cohesion Community	
Er zijn genoeg mensen die bijvoorbeeld niet weten hoe spruitjes groeien, Ik denk dat dat wel belangrijke informatie is, die zo verloren gaat.	P3	Knowledge	
Ik ben degene die het project opzet, maar ik ben heel erg aan het sturen op dat iedereen die iets leuks kan en wil bijdragen dat kan doen. Ik wil graag dat we weer wat meer gemeenschaps vorming krijgen, in zo'n stad als dit. Mensen die een beetje dezelfde visie/ interesses hebben. Die wil ik	P3	Community	

graag bij elkaar brengen, ik ben een beetje de kar trekker, en ik probeer dus een beetje alles te regelen. [...] Ik probeer het echt een gemeenschaps project te maken			
Er is een nieuwsbrief, daarvoor staan nu zo'n 40 mensen voor ingeschreven	P3	Community	
En een deel dus met crowd-funding, dat is ook weer een stukje gemeenschaps-vorming. Ik wil mensen daarmee proberen te prikkelen, zodra je als mensen zoiets als dit willen, kunnen we het prima zelf doen. Als iedereen gewoon wat geld bij elkaar legt, dan kunnen we met z'n allen een heel mooi project starten	P3	Community Social cohesion	
Ik wil van mijn voedseltuin ook een soort combinatie maken, van een park en tuin, zodat het ook een fijne plek is om te zijn. Met bomen en bloemen, bankjes. Dus niet alleen een plek om voedsel te verbouwen, maar ook om samen te komen en te ontspannen.	P3	Gather	
Maar een beleving er aan koppelen, gezellig bij elkaar, een mooie plek, samen oogsten, kopje koffie, even onthaasten. Dat lijkt me een mooie manier om met ons eten om te gaan, in plaats van snel en goedkoop.	P3	Social cohesion	

Q2: What is the current state of support that governments give AFNSs in the North of the Netherlands?

Extract	P	Code	Theme
Maar, toen kwam ik bij dorpsbelang, want die waren met een <i>groen</i> -traject bezig, [...] Toen kwam ik met mijn plan [voedselbos] en dat was eigenlijk nog veel mooier, dat paste heel goed in het groen traject.	P1	Agenda control	Process management
Ach, toen hebben we een paar appelbomen gekregen van de gemeente dus eigenlijk vinden ze het dan allemaal wel leuk, maar de provincie heeft echt een substantieel deel gegeven.	P1	Physical acts	
En op dat moment was er een beleidsplan geschreven over dat er neer groen [in de stad] moet, meer lokaal voedsel, maar tussen beleid en uitvoering bij ambtenaren zit nog best een stap dus dat ging niet 1 op 1.	P2	Agenda control	
De gemeente heeft de intentie uitgesproken dat we 20 jaar mogen blijven, maar wil dat niet in een pachtcontract vastleggen. Ik krijg dus ieder jaar een nieuw pachtcontract, in theorie kunnen ze daarmee stoppen, maar daar gaan we niet van uit. [...]	P2	Sense of commitment	
Maar een intentie is geen garantie. Er is dan mogelijkheid dat ze het contract dan op een gegeven moment toch niet verlengen	P2	Trust	
Daar gaan we nu niet vanuit, ook omdat ik merk dat nieuwe projecten zoals deze nu wel makkelijker worden opgepakt, ze willen dit nu echt, ook in het kader van groen en duurzaamheid. Je hebt bijvoorbeeld ook het <i>Nationaal programma Groningen</i> , dat is een subsidie project, waarbij een van de doelstellingen is dat elke wijk of elk dorp z'n eigen voedsel tuin krijgt/ opricht. Dat gaat niet vanuit de gemeente maar dat zijn subsidies vanuit het rijk, die is voor de verbetering van de leefbaarheid in Groningen. Daar mocht Groningen zeggen wat ze belangrijk vonden, en dit was een	P2	Sense of commitment Agenda control	

van de punten. Dit is dus een van de speerpunten. Dan heb je dus ruwweg iets nodig wat op ons lijkt. Waar je dus een kas hebt, en een ruimte voor mensen om te komen, en dat willen ze dus eigenlijk bij ieder dorp, een goed idee.			
En toen kreeg ik een ambtenaar toebedeeld, die ging alle procedurele dingen regelen voor ons, en een ambtenaar die de bouwvergunning in het bestemmingsplan ging doen,	P2	Interpersonal contacts	
Je moet zelf echt met een plan komen, en dan heb je een ambtenaar waar je naartoe kunt die over die zaken gaat, maar ik zie verder niet dat de gemeente actief stimuleert. Ze hebben wel gehad dat ze hier een aantal keer zijn geweest omdat ze stukken grond wouden aanwijzen waar ze een bestemming voedselvoorziening op wilden plaatsen in het bestemmingsplan. Maar daar heb ik niks meer van gehoord, want op een gegeven moment waren ze hier 3x geweest voor mijn advies, en er gebeurde maar niks, dus gaf ik aan dat ik mijn uren in rekening zou brengen als dit zo door ging.	P2	Sense of commitment Trust Interpersonal contacts	
Ze vroegen aan mijn hoe ik het hier allemaal had geregeld want ze wilden een voorlichtingscampagne opzetten over hoe je zoiets doet.	P2	Speech acts	
Daar heb ik uiteindelijk wel een hele goede hulp bij gekregen. De ambtenaar die dat heeft opgepakt, we waren al 3 jaar met elkaar bezig, we hadden best wel vaak contact en toen stuurde ik op het laatst een brief.	P2	Interpersonal contacts	
Daarin schreef ik jullie willen dit [groen beleid], wij willen dat [kwekerij], we willen allebei het zelfde, en het lukt niet, hoe kunnen we deze impasse doorbreken? Toen is de brief ergens bij een hoofd terecht gekomen, ergens hogerop, en die heeft hem ergens 'op het prikbord' gehangen en gezegd "welke ambtenaar kent in zijn of haar district nog een geschikt stuk grond?" Daaruit kwam het oude voetbalveld [huidige kwekerij].	P2	Shared understanding	
Er moet nog van alles klaargemaakt worden, de gemeente zou er bijvoorbeeld 2 weken geleden al maaien, maar dat is nog niet gebeurd, daar moet ik ook weer achter aan.	P3	Physical acts	
Ze zijn heel welwillend, Ze vinden het een mooi idee en willen graag meehelpen. Ze helpen ook mee, ik heb bijvoorbeeld geregeld dat ze gratis mijn land komen klepelen, wat mij enorm scheelt. De gemeente heeft aangeboden dat kosteloos te doen. Iedereen is heel welwillend,	P3	Physical acts	
Je ziet het ook wel met de gemeente, dat je met een idee komt en dat wordt dan afgewezen, ondanks dan het groen beleid.	P3	policy	Network structuration
We hebben subsidies gekregen en we hebben een sponsor die jaarlijks iets doneert.	P1	Subsidy	
Dit betekende dat ze in het begin niet precies begrepen wat we nu eigenlijk wilde, want je mag overal een maisveld neerzetten, als het agrarische bestemming heeft, maar geen schuurtje, of tunnelkas (gebouwen), en geen hek er om.	P2	Policy	
Dat is heel snel te regelen want dat staat in het bestemmingsplan, maar dit [kwekerij] niet.	P2	Policy	
Daar gaan we nu niet vanuit, ook omdat ik merk dat nieuwe projecten zoals deze nu wel makkelijker worden opgepakt,	P2	Policy	

ze willen dit nu echt, ook in het kader van groen en duurzaamheid. Je hebt bijvoorbeeld ook het <i>Nationaal programma Groningen</i> , dat is een subsidie project, waarbij een van de doelstellingen is dat elke wijk of elk dorp z'n eigen voedsel tuin krijgt/ opricht. Dat gaat niet vanuit de gemeente maar dat zijn subsidies vanuit het rijk, die is voor de verbetering van de leefbaarheid in Groningen. Daar mocht Groningen zeggen wat ze belangrijk vonden, en dit was een van de punten. Dit is dus een van de speerpunten. Dan heb je dus ruwweg iets nodig wat op ons lijkt. Waar je dus een kas hebt, en een ruimte voor mensen om te komen, en dat willen ze dus eigenlijk bij ieder dorp, een goed idee.		Subsidy	
Vanuit de gemeente niet [subsidie], we hebben wel startsubsidie van de provincie gekregen, <i>innovatieve landbouw</i> , die bestaat nu nog steeds. Maar kijk, als zij [gemeente] het zo verschrikkelijk belangrijk vinden dat dit begint, dan vind ik ook dat ze dat een beetje mogen stimuleren. Ach, toen hebben we een paar appelbomen gekregen van de gemeente dus eigenlijk vinden ze het dan allemaal wel leuk, maar de provincie heeft echt een substantieel deel gegeven. Dat bedrag hebben we toen nog 3x zoveel uit de crowdfunding actie gekregen.	P2	Subsidy	
Het begrip van wat er nou precies moet gebeuren is binnen de gemeente nog erg laag, maar de procedures zijn inmiddels wel beter.	P2	Policy	
Dat was in het kader van een Europese subsidie die de gemeente had binnen gehaald.	P2	Subsidy	
Morgen verwacht ik het prachtcontract van het stuk land binnen te krijgen, dan kan ik beginnen met subsidies aanvragen. Daarnaast heb ik een lijstje met fondsen die ik zou kunnen aanschrijven.	P3	Subsidy	
Het is het Westpark, wat officieel een gemeentelijk park is, en daar hebben ze allemaal kavels die ze verpachten aan culturele ondernemers, en daar ben ik een van.	P3	Policy	
Er zijn veel subsidies die daar ook op aansluiten, ze zoeken dingen met natuur inclusief werken, biodiversiteit, ecologie, allemaal van die termen die ook bij mijn project aansluiten.	P3	Subsidy	
In hun bestemmingsplan staat van alles, maar geen voedseltuinen. Omdat het daar niet in staat, is dat proces gewoon lastig, want ze weten niet waar ze er mee heen moeten.	P3	Policy	
Er zat ook iemand van <i>landschapsbeheer Friesland</i> bij, die was erg enthousiast Toen ben ik naar de gemeente gegaan, daar zat ook een ambtenaar [Jan van Buiten], die vond het ook prachtig en was erg geïnteresseerd in permacultuur, hij wou ook wel bij het project in dus daar hebben we veel aan gehad.	P1	Benevolence Enthusiasm	Perception of support
En op dat moment was er een beleidsplan geschreven over dat er neer groen [in de stad] moet, meer lokaal voedsel, maar tussen beleid en uitvoering bij ambtenaren zit nog best een stap dus dat ging niet 1 op 1.	P2	Gap practice	

Ik schreef een brief van ik ben opzoek naar grond want we gaan een kwekerij beginnen, lokaal, duurzaam kleinschalig, en de reactie daarop was enthousiast, "leuk, dat willen we".	P2	Enthusiasm	
Dit betekende dat ze in het begin niet precies begrepen wat we nu eigenlijk wilde, want je mag overal een maisveld neerzetten, als het agrarische bestemming heeft, maar geen schuurtje, of tunnelkas (gebouwen), en geen hek er om.	P2	Gap practice	
De gemeente liep er toen nog tegen aan dat er wel een beleid was maar nog geen praktische invulling van dat beleid.	P2	Gap practice	
Ze waren heel welwillend, alleen, als je nergens mee over de brug komt, dan houdt het op. Er werd wel veel gezegd, en vaak gesprekjes en overleggen, maar dan moest alles weer worden nagevraagd.	P2	Benevolence	
Je moet zelf echt met een plan komen, en dan heb je een ambtenaar waar je naartoe kunt die over die zaken gaat, maar ik zie verder niet dat de gemeente actief stimuleert. Ze hebben wel gehad dat ze hier een aantal keer zijn geweest omdat ze stukken grond wouden aanwijzen waar ze een bestemming voedselvoorziening op wilden plaatsen in het bestemmingsplan. Maar daar heb ik niks meer van gehoord, want op een gegeven moment waren ze hier 3x geweest voor mijn advies, en er gebeurde maar niks, dus gaf ik aan dat ik mijn uren in rekening zou brengen als dit zo door ging.	P2	Benevolence	
Het beleid is vaak wat anders dan de praktijk, en daar loopt de gemeente dan weer tegen aan, als je op een gegeven moment dan iemand hebt die welwillend is en daar wel omheen kan werken, dan kom je wel ergens.	P2	Gap practice	
Dat gebied waar ik zit is een oude grondstort geweest, dus alle plekken waar grond werd opgegraven, dat werd op dat stuk land gedumpt zegmaar. Een mix van van alles kwa grondsoorten, mogelijk ook met vervuiling. Dat was best een belangrijk punt omdat ik dus voedsel wil verbouwen, daarom moest er eerst een bodemonderzoek komen. Dat is ook een heel proces geweest want er was onenigheid over de financiering daarvan.	P3	Disagreement	
Er moet nog van alles klaargemaakt worden, de gemeente zou er bijvoorbeeld 2 weken geleden al maaien, maar dat is nog niet gebeurd, daar moet ik ook weer achter aan.	P3	Gap practice	
Ze zijn heel welwillend, Ze vinden het een mooi idee en willen graag meehelpen. Ze helpen ook mee, ik heb bijvoorbeeld geregeld dat ze gratis mijn land komen klepelen, wat mij enorm scheelt. De gemeente heeft aangeboden dat kosteloos te doen. Iedereen is heel welwillend,	P3	Benevolent	
De samenwerking is gelukkig wel goed met de gemeente, omdat ze wel enthousiast zijn.	P3	Enthusiasm	
De Visie is er wel, maar ze zijn niet voorbereid, er is niet echt land voor beschikbaar. Visie en praktijk lopen nog wel aardig uit elkaar.	P3	Gap practice	

Q3: What challenges do communities face regarding establishing and sustaining AFNS projects?

Extract	P	Code	Theme
Kijk ik heb die opleiding in 2016 gedaan, in 2017 zijn we begonnen met het aanvragen van vergunningen en dingen regelen, in 2020 zijn we echt van start gegaan [met verwijderen en planten] in november.	P1	Formalities	Network structuration
De gemeente liep er toen nog tegen aan dat er wel een beleid was maar nog geen praktische invulling van dat beleid.	P2	Policy	
Het staat niet in het bestemmingsplan	P1	Policy	
Toen heeft het nog een jaar geduurd, voordat het bestemmingsplan zo was aangepast dat we hier ook daadwerkelijk iets mochten neerzetten. Dit had agrarische bestemming en het moest agrarische bestemming met lichte bebouwing worden. Voor mij, boeie, maar voor hun [gemeente] betekend dat dat in de molen moet, dat plan veranderd moet worden	P2	Slow Policy Formalities Bureaucracy	
Hij zei: “je moet een bouwvergunning inleveren, dat kun je gewoon invullen op de website”. Daar liep het meteen al verkeerd want de eerste vraag was “wat is uw postcode?”, ik had geen postcode. Toen was het na een jaar pas allemaal geregeld.	P2	Formalities	
Dit betekende dat ze in het begin niet precies begrepen wat we nu eigenlijk wilde, want je mag overal een maisveld neerzetten, als het agrarische bestemming heeft, maar geen schuurtje, of tunnelkas (gebouwen), en geen hek er om. Dus ze boden ons een paar stukjes agrarische grond aan, maar daar kwamen ze later weer op terug omdat er geen tunnelkas op mag [die nodig is voor het kiemen].	P2	Policy Formalities	
Maar ja, dat is dus wel iets waar je constant druk achter moet zetten, zodat er wat gebeurt. Die mensen zijn gewoon druk en hebben van alles te doen, en dat is een beetje het punt, dit is gewoon geen standaard proces.	P3	Formalities Slow	
Als je kijkt naar het proces, er zou dus mondelinge toezegging zijn geweest dat het er mocht komen, ik zag dat wel zitten, dan zou je denken dat je daar snel aan de slag kunt.	P3	Formalities Slow	
Ze waren heel welwillend, alleen, als je nergens mee over de brug komt, dan houdt het op. Er werd wel veel gezegd, en vaak gesprekjes en overleggen, maar dan moest alles weer worden nagevraagd.	P2	Bureaucracy	
Ten eerste het bestemmingsplan. Eigenlijk moet er in het bestemmingsplan van een gemeente opgenomen worden dat je een plek hebt waar je groentes mag verbouwen. Net zoals je een plek hebt voor een woonwijn, een speeltuin, een winkelcentrum, dit zou er ook bij in moeten. Verder moet je grond gewoon goed [geschikt om op te verbouwen] zijn, en dan kun je beginnen. Wel met enige verstand van zaken, en je moet hard werken.	P2	Policy	
Toen heeft het nog een jaar geduurd, voordat het bestemmingsplan zo was aangepast dat we hier ook daadwerkelijk iets mochten neerzetten. Dit had agrarische bestemming en het moest agrarische bestemming met lichte bebouwing worden. Voor mij, boeie, maar voor hun	P2	Formalities Policy	

[gemeente] betekend dat dat in de molen moet, dat plan veranderd moet worden			
Nou wij zijn 8 jaar geleden begonnen [met de kwekerij], dat betekend dat wij 9 jaar geldeden te horen hebben gekregen dat we dit stuk grond toegewezen kregen, maar dat ik 11/12 jaar geleden ben begonnen met de zoektocht. Het heeft ¾ jaar geduurd voordat we dus een locatie kregen. [...] Ik gaf aan dat grond een probleem is en vroeg of ze iets beschikbaar hadden maar dat was niet het geval.	P2	Policy	
Dat is heel snel te regelen want dat staat in het bestemmingsplan, maar dit [kwekerij] niet	P2	Policy	
Die mensen zijn gewoon druk en hebben van alles te doen, en dat is een beetje het punt, dit is gewoon geen standaard proces.	P3	Policy	
Dit betekende dat ze in het begin niet precies begrepen wat we nu eigenlijk wilde, want je mag overal een maisveld neerzetten, als het agrarische bestemming heeft, maar geen schuurtje, of tunnelkas (gebouwen), en geen hek er om. Dus ze boden ons een paar stukjes agrarische grond aan, maar daar kwamen ze later weer op terug omdat er geen tunnelkas op mag [die nodig is voor het kiemen].	P2	Understanding	Process management
Ik ben dan in gesprek met iemand van de afdeling vastgoed, die is niet perse gewend aan voedseltuinen. Voor hun is het een heel ander proces, en dat maakt het lastig voor ze.	P3	Understanding	
De gemeente blijft de gemeente, dat apparaat is alleen maar groter geworden met de jaren, wat dat betreft wordt het alleen maar lastiger. Wel is het zo dat er nu meer voedseltuinen zijn, het concept is wel bekender geworden. Maar of het echt makkelijker is geworden dat betwijfel ik.	P3	Bureaucracy Understanding	
Dat gebied waar ik zit is een oude grondstort geweest, dus alle plekken waar grond werd opgegraven, dat werd op dat stuk land gedumpt zegmaar. Een mix van van alles kwa grondsoorten, mogelijk ook met vervuiling. Dat was best een belangrijk punt omdat ik dus voedsel wil verbouwen, daarom moest er eerst een bodemonderzoek komen. Dat is ook een heel proces geweest want er was onenigheid over de financiering daarvan. Zij wilden dat ik betaalde en vice versa.	P3	Responsible	
Je ziet het ook wel met de gemeente, dat je met een idee komt en dat wordt dan afgewezen, ondanks dan het groen beleid. De Visie is er wel, maar ze zijn niet voorbereid, er is niet echt land voor beschikbaar. Visie en praktijk lopen nog wel aardig uit elkaar.	P3	Agenda control Sense of commitment	
Het verkrijgen van land is vooral een groot punt.	P3		
We hopen zo dus te kunnen uitbreiden, maar daar hadden de aanwonende, die in eerste instantie ook tegen het bos waren, ook lucht van gekregen en die waren er niet enthousiast over.	P1	Support	
Dat [jaarlijks pachtcontract] houdt wel in dat je voorzichtiger bent met je investeringen, bijvoorbeeld, je plant niet zomaar een noten boom. Die planten hebben jaren groeitijd nodig voordat ze vruchten geven, dus als je er niet van verzekerd bent dat je er na die jaren nog zit schaf je niet zo snel zoiets aan.	P2	Sense of commitment	

Maar ja, dat is dus wel iets waar je constant druk achter moet zetten, zodat er wat gebeurt.	P3	E/R	
In totaal heeft dat zo'n half jaar geduurd, en nu heb ik nog steeds geen pacht contract, maar die komt hopelijk vandaag of morgen.	P3	Trust	
Er moet nog van alles klaargemaakt worden, de gemeente zou er bijvoorbeeld 2 weken geleden al maaien, maar dat is nog niet gebeurd, daar moet ik ook weer achter aan. Ik loop nu eigenlijk gewoon een jaar achter omdat de gemeente treuzelt.	P3	Trust	
En al snel hadden we 16 vrijwilligers die er mee aan de slag wouden. Dat vergaderde wel wat onhandig, met al die mensen om tafel, dus toen bedachten we dat de organisatie misschien wel wat anders moest door een stichting of bestuur op te richten.	P1	Organization	Non-Governmental
Je merkt wel dat, van al die vrijwilligers, selecteert zich wel een klein groepje dat dan meestal komt, en de rest is wat moeilijker, dat wordt wel wat minder.	P1	Support	
Dat is natuurlijk wel mooi want we hebben nu nog lang niet alles geplant en ingekocht. Dat is wel iets waar we tegen aanlopen, er is momenteel vrij weinig te krijgen. Er zijn landelijk heel veel initiatieven, van projecten met voedselbossen en dat soort dingen, en dus alles wat op de markt komt is erg snel uitverkocht.	P1	Supplies	
Qua vrijwilligers gaat het hier ook goed, de werving gaat veelal via mond op mond reclame. Vaak komen ze dan langs en dan moet het klikken, want we nemen ook niet iedereen zomaar aan.	P2	Support	
Wel met enige verstand van zaken, en je moet hard werken.	P2	Attitude	
Ik wil er een gemeenschapsproject van maken, ik wil er een stichting van maken.	P3	Organization	